

Elfriede Jelinek

KÉZIMUNKA

Halasi Zoltán fordítása

„Nem lehet, hogy drog, fegyver vagy autócsempészet miatt kirobbant konfliktusról volt szó?”
(J. H.)

Óriási szupermarketpult, krómacél és üveg. Az áruk többsége jégkrémszínű (többnyire rózsaszín) horgolt huzatban van, egyes dolgokhoz nemezt is lehet alkalmazni, de mindenképpen valami kézimunkára emlékeztető, puha, tompa anyagot. A szöveg folyamán a horgolásokat javítgatják, foltoztatják stb. A színészek először szinte észrevétlenül lássanak hozzá, aztán egyre erőteljesebben foglalkozzanak vele. Végül amolyan horgolt tájjá alakul át az egész színpad. Akkor már a színészek is mind be vannak vonva horgolással.

Képernyőn vagy vetítövászonon (ez az egyetlen dolog a színpadon, ami nincs bevonva) világító felirat jelenik meg: EU, VIGYÁZZ! JÖNNEK AZ OSZTRAKOK! Egy idő múlva változik a felirat: EU, VIGYÁZZ! JÖNNEK AZ OSZTRÓKÁK! Nyugtalanság a nézők soraiban, mert leült közéjük néhány színész, és miután egyik-másik még beszélni is kezd a szomszédjához, a nyugtalanság nőttön-nő. Azt is lehet csinálni, hogy az egyik színészt még az előadás kezdete előtt karon fogja valaki, és akkor a színész röviden válaszol neki a tényállást, amiről a darabban szó lesz. A mindenkori színtársulat dolga, hogy azokon a helyeken, ahol valószínűleg nem sokat tudnak a romagyilkosságokról, megismertesse a közönséget a gyilkosságokkal kapcsolatos tényekkel, illetőleg közölje az úgynevezett Bajuvár Felszabadítási Hadsereg által elkövetett merénylettekkel kapcsolatos kutatásainak eredményeit, tetszőleges formában. Kis diavetítés, szomszédnak fényképek mutogatása stb. A közönség tájékoztatásának imént leírt módja csak egy a lehetőségek közül

FÉRFI, MINDEGY, KI Nézzék ezt a lapos tájat! Trágyagödrök nyugszanak a mélyére süllyesztve, homokbányatavak, sírhalmok. Közönyös ez a sík, úgy siklik tova, mintha önmaga elől siklana el. Üres, illetve dehogyan az. Önök is látják, nem? Az üresség általában a hiánya valaminek, illetőleg annak a hiánya, ami ehhez a valamihez vezetett, amit pedig észre kellett volna vennünk. Már ha idejében odafigyeltünk volna.

Na most akkor próbáljunk nyugodtan belenézni ebbe a tájba! Tessék? Nem megy? Ez a ki tudja, meddig terjedő, földdel úgy-ahogy fedhető, vakmerő halomsírmező – szabad szemmel föl se mérhető? Noch dazu a tekintet folyton beleütközik Magyarországba meg még egy csomó más utódállamba? Bundának kicsit nagy lenne ez a hantok hantja? Ugyanakkor még sincs, ami ne lenne jól kivethető rajta?

Tegnap is: valaki a padlásról lövöldözött, mivel a felesége válni akart, és magával óhajtott vinni a gyerekeket. Egy falusi rendőr. Persze hogy volt rá oka.

Aha, most már én is látom, ez a kép amatőr felvétel, egy újságból való. Jobb lett volna persze, ha az illető nemcsak lő, hanem talál is! Tessék? Szóval meg tudják mondani, hogy e tér sajátossága miben áll?

Na jó. Akkor megmondom én: négy embert látunk a képen, négy szellemalakot, épp most lépnek ki a testükből, lerúgva lábukról a fekete föliát. Mint akik hosszan tartó betegség után lesöprik magukról a fájdalmat egy rutinos mozdulattal. Nézzék a körítést is: a táj zöldje, vastag ecsettel!

Felhős ég, homokbánya. Igen, helyes az észrevétel: onnan történhetett a homokvétel, a homoké, ami a csőbomba nehezekéül szolgált. Amint a töltet felrobbant, a bombaszitikus csomag alaposan kifordította őket önmagukból, ezért most gyorsan mentőakcióba is lépek, megpróbálom visszaforgatni őket önmagukba, hogy újból összetartozzanak, ahogy ezen a csoportképen is. Erre a feladatra nem én volnék az igazi, mert az én művészi igazságtételelem mindig egy kaptafára megy, de igazi műve kinek van három-négnél több?

Mindegy. Hiába kivételezek velük, nem fognak életre kelni ezek a halottak sem. A csőbe zárt lőpor kirobbantotta őket a porhüvelyükből. Hogy aztán később bevilágíthatassanak a képernyőinkbe – nincs-e hiányunk valamiben. Nincs. Momentán nincs. De ezek után persze már derogál visszamenni nekik a putriba! Pedig ott a helyük. Így soha nem fogják visszakapni a létüket. Ahhoz több erőfeszítésre van szükség!

Nem is tudom, honnan fúj a szél. Elnézek a távolba. Látom a tetemetek, fekete fóliával letakarva; ne bántsák az emberek szemét. Kerékpárosok, gyerekek, vasárnapi jövés-menés, nem éppen útra való látvány – útravalónak.

Valamivel később: luxusautók haladnak lépésben, nagyságok álmodnak bennük magukról egy nagyot, diszkréten integetve a tömeg felé, temetés előtt és után. Mint a lány zselé, úgy idomulnak az ülésekhez. E pillanatban veszik észre a meggyilkoltakat. Illetőleg azt, amit az elsikló tekintet, útban a szentségtartó felé, kénytelen elkapni belőlük: egy csücsöknyit. A képet az Oltáriszentség tölti be. Most még nagyobb a tülekedés, így megy ez mindig, amikor kívülállók szeretnének magukról olvasni a másnapi hírekben.

A kancellár úr is ott domborít a gyilkosság öt négyzetkilométeres helyszínén, ebben a szűk térben: bele van implantálva, teljes terjedelmében. Ahogy azt egy tragikus hős előre sejtette: ő bezegg tett erőfeszítéseket! A harcostársai dettó.

Az őróluk szóló képek már régen elkészültek, de a teljesség kedvéért folyamatosan frissítjük az anyagot. Persze nekik is ez a leghőbb vágyuk, domborítani a nyilvánosság előtt.

A házak? Egyik takarosabb, mint a másik. Versengve árasztják magukból az otthon melegét. Nem is győznek betelni egymás nézésével. Amit a sors keze nekik juttatott, arra árgus szemmel vigyáznak. Ők tudják, hol a helyük. Nem úgy, mint egyesek. Honnan tudják? Onnan, hogy övék a tér. Már nem mozog. Sikerült kitaposni belőle a szuszt. Élet, maraggyá otthon!

Mi? Ideadnák? Ezt az életet? Nekem? Hát mi vagyok én: szárazdajka? Mit csináljak vele? Halott! Mit képzelnek? Mindjárt elejtem! Legkésőbb akkor, amikor átöltözöm. Vagy azt hiszik, így fogok állni itt évekig, mint egy oszlopszent? Mint egy madárijesztő, új rongyokra várva?

Fáradjanak beljebb, helyezkedjenek el kényelmesen, gyorsan magamra kapom a részvétem. Abból nem adok le, én viszont mintha fölszedtem volna valamicskét. Érezzék magukat otthon, tisztelt halott urak, ami az enyém, az az önöké is. Kicsire nem nézünk. Adva van tehát egy elvileg befogadó környezet. Most már csak meg kéne találniuk a helyüket benne. Olyan nagy dolog? Hát mibe kerül ez önöknek? Ja, hogy csórók! Tehetek én róla, hogy már az elején elszúrták? Tetszettek volna a mi külsőnket, a mi ismerőseink nevét fölvenni! Aztán valami hasznos tevékenységbe fogni, nem csak úgy elszaporodni itt nekünk, meg övezetet alkotni. Tessék? Összebb is húzhatnák azt az övezetet?

Értsék meg, az önök érdeke, hogy minél hamarabb lezárjuk a vizsgálatot ebben az ügyben. Annál is inkább, mivel a közvélemény egyértelműen azt várja tőlünk, hogy

ne kerítsük kézre a tragikus hőst, aki nem bírta tovább, hogy idegenek táncolnak az idegein.

Ez a ricsaj esténként! Ilyenkor együtt a család, az egész pereputty abban a nyomorúságos parányi lyukban. De úgy látszik, éppen ez a feneketlen nyomorúság az, amit a legnehezebb tetten érni, hiszen a rend őrei éppen most tépnek apró cafatokra mindent. Tessék? Önök úgy gondolják, hogy nem őrzik a rendet? Inkább fenekestül felforgatják?

Ne higgyék, hogy jókedvében csinálja ezt a rendőr, hanem azért, hogy mindannyiunk érdekében kiderítse, miért él valaki ennyire elzárkózva a társadalomtól, hogy úgyszólván hatóságilag kell rátörni az ajtót! Nagyon sajnálom, ami önökkel történt, kedves halottak, de úgy érzem, a kiülleszkedésben túl messzire mentek. Nem a dzsungelben élünk. Rendezett viszonyokat kell teremteni a környezetünkkel, különben hirtelen belénk mar, mint egy dühös eb. Nézzék, hogy jön ott az a Volkswagen Golf! Hogy dől be a kanyarba! Jól föl van húzva a motorja, nehogy a vezetőről lecsússzon az újnaci. Most mintha egy nő sikoltozása hallatszana. A telep felől. A rézsűn túlról. Velőtrázó. A házak nem rázkódnak össze, a templomtorony meg se rezdül, csak a kutyák ugatnak; egy ideig hallatszik még a lárma, aztán elül. Na és hol készül a hajlék, hogy abban lakozzatok – hol az emberi lakásra alkalmas házsor? Hol volt, hol nem volt. Önök amúgy sem illenek bele a mi iskoláinkba, a mi kórházainkba.

Most is, hol fekszenek? Húzódnak félre. Tessék? Nem tudnak? Nem tudnak vagy nem akarnak? Egyébként ahol most fekszenek, az a hely sem az önöké. Ezt a napszakot is, ezt az évszakot is – csak kölcsönkapták. Valaki kopog. Erre már felugranak. Na ja. Ki akar elmenni egy idegennel?

MÁSÍK FÉRFI Ne féljenek, menjenek! Mondják ki a boldogító igent!

EGY FÉRFI Margit, maga otthoni kiségitőként dolgozik. Elmondaná, hogy járt? Hogy egyszer csak rajtakapták? Olyasmi közben, ami pedig a legemberibben elemi, illetve a legelemibben emberi, tudniillik amit már az elemiben is tudni illik. Hogy mi is ez a legelemibb a mi emberi társadalmunkban? Megengedi, hogy válaszoljak maga helyett, kedves Margit? Az idősgondozás. Azon belül: az áruszállítás. Még azon is belül: az árleszállítás. Szóval: maga nemrégiben elment bevásárolni egy idős gondozottjának. Amikor a helyi önkiszolgáló üzletben (Bécs, Meidling) odament a húsos pulthoz, ott már, ahogy elmondta, huszonötén álltak sorban. Ajaj, huszonöt, az sok, mennyien férnek fel ide a színpadra? Becslésem szerint úgy hét-nyolc ember, nem több, úgyhogy jöjjenek csak! Mindegy, ki. Közben nézzük meg gyorsan a pontverseny állását.

Néhány személy, részben már körbehorgolva, tétován felmegy, és megáll a húsos pult előtt. Rögtön elkezdik egymáson a kézímunkázást

UGYANAZ A FÉRFI Mit mond? Aha! Árleszállítás volt. Rendkívüli akció! Margit asszony, maradjon velem még egy pillanatra. Ott tartottunk, hogy megkérte a sor elején álló hölgyet, vegyen az ön részére harminc deka darált húst. Merthogy maga idősgondozó, és kezd kifutni az időből. És mi volt erre a válasz? Az eszem megáll! Margit asszony, elmondhatom a mi kedves közönségünknek, mit mondott nekem adás előtt? Tudja, ki fogja ezt beszopni!, vágott vissza az illető pimaszul. És a soron következő két vevő is elküldte magát melegebb éghajlatra, kedves Margit S. asszony. Végül a sorban a negyedik segített magának, egy tizenhat éves lány. Mire a mögötte állók közül többen teli torokból tiltakozni kezdtek. Az emberiesség elemeiről szóló konferencia

ezúttal mintha nem került volna megrendezésre. Vagy mégis? Önök mit gondolnak? Kíváncsi vagyok a véleményükre! Válaszaikat eljuttathatják hozzánk levélben. Az adás ideje alatt a telefonunk is él!

A hentes – rózsaszín horgolt ruhában, horgolt kötényben, a fején egy horgolt disznófejjel – elfoglalja helyét. Egy-két gombóc darált húst körülhorgol, és átnyújtja Margit S.-nek, aki a gombócot odavarrja a ruhájához

MARGIT S. (*a henteshez*) Én azt hiszem, Herr Stab, hogy a halált nem lehet elfogadni. Legfeljebb úgy, ha üzemi balesetnek vesszük. Mivel a halhatatlanságba vetett hitünket elveszítettük már, többé a halandóságban sem hihetünk igazán. Az élet értelmére vonatkozó kérdés nem mindenkit nyugtat meg annyira, mint engem.

Köszönöm, hogy szerepelhettem a műsorban, még ha csak ilyen röviden is. Sajnos közben nem állt módomban magamat megfigyelni. De otthon beprogramoztam a videolejátszót, hogy ha már élőben nem lehettem jelen a saját fellépésemen... Nem, ilyen nincs! Biztosan elromlott a készülék. Várjunk csak, most látok valamit, de az nem én vagyok. Egy nő. Esetlen, mégis jól begyakorolt mozdulatokkal nyúlkál a víz mélyére, mintha vízitornázna, de nem, csak az edényt veszi ki a mosogatóból. Milyen ismerős ez nekünk, Margitoknak! Mindennap ez megy. A legkisebb neszre is felkapjuk a fejünket! Most mit kell úgy odalenni néhány halott miatt? Mit mondanak? Hogy ki van itt oda? Ja! Senki. Kérem, hallgassanak tovább!

Vannak először is a gyermeklelkűek, akik *még* nem kérdeznak rá az élet értelmére, és nem ők a legboldogtalanabbak. Azután vannak, akik *már* nem kérdeznak rá: ők leszoktak mindenfajta kérdésfeltevésről. És a két csoport között vagyunk mi, az öröké elégedetlen keresők. Tessék mondani, sajtot hol kapok? Hazait. Azt az al-pisajtot kérem, a föl-sőt! Nem kisajtot! Azt nyissa ki maga! Al-pisajtot! A legeslegfölsőt.

VEVŐ (*csitítólág*) Az osztrák ember néha ilyen: szinte már kicsinyesen ragaszkodó. Főleg, ha sort kell állnia. Vagy sorfalat. De ez nem immanens lényege. Környezeti ártalom, mint a rántott csirke. Rárepül valami szárnyas, rátelepszik a vállára, a derék osztrák már el is ájult, és csak a nagy összeomlás közben veszi észre, hogy hoppá: ez egy sas volt! Kőszáli! Nem ez a helyes válasz, Herr Stab? Akkor még egyszer meg kell nyomnom a gombot.

FÉRFI JÓ, most akkor próbáljuk meg másként, Margit asszony: az osztrákok közül sokan képtelenek visszahelyezkedni a gyermeki naivitás állapotába. Mit tegyünk? Az élet nekik még nem állította fel a nagy kérdőjelet, hogy vajon Patrick Berger nyeri-e a következő futamot vagy Renate hogyishívják az óriás-műlesiklást. Na persze, mérnöki kapukerülgetés ide, precíz kanyarvétel oda, nincs az a technika, ami a természet nélkül boldogulhatna, hiszen a technika alkalmazásának színtere éppen a térszín, azaz a természet. Első blikkre a technika mintha csak a természet adta lehetőségekkel élne, valójában mást se tesz, mint visszaél velük. Ahelyett, hogy hagyná, hogy a természet diktálja a mértéket, ráteszi kötőféknek a saját mértéktelenségét.

NŐ Én, miközben itt a síliftré várok, folyton azon filózok: hogyan képes valaki drámaíróként egész életében csak halottakkal foglalkozni? És mindeközben még békedalokat zengeni? Szerintem ez természetellenes. Sokkal egészségesebb volna leborulni a természet nagysága előtt. Aztán, amikor már nem figyel ránk, és éppen egy újabb földcsuszamláson, sziklaomláson töri a fejét, fogni magunkat, és szép csendben meg-tizedelni a teremtményeit. Nna. Itt fekszik ez a négy úr.

A kőszáli kecske a kihalás szélén, a zerge krónikus beteg. A vörösfenyőn nincs egyetlen ág se, hogy legalább hevenyészve betakarja őket és az összes többi kihalt állatfajt. Hogy legyenek helyek. Ahol magunkra találunk. Ahol magunkra találunk. Nincs igazam, Herr Stab?

Egyesek azt állítják, hogy a négy meggyilkolt úr elmozdult a helyéről. Helyet változtatott. A halála után. Jöjjenek fel ide hozzám egy pillanatra, kedves elhunytak, hadd lássák nézőink, valóban olyan mozgékonyak-e még mindig, ahogy hírlik. Megkérhetném önöket, hogy most is ugyanúgy, hozzávetőlegesen csillag alakban feküdjenek le oda, hogy a tisztelt nézők is képben legyenek? Én személy szerint nem gondolnám, hogy önök mozogtak volna még utána. Hogy olyan nagyon adtak volna még a testmozgásnak. Szerintem a sportolói hírnév hosszú távon kissé dermesztő, nem? Megyek is, hozok egy fűtőventilátort. Mindazonáltal a havon hamar visszazsereztük régi dicsőségünket. Annyi sárga csíkot eresztettünk a hóba, hogy belül sivataggyá változtunk valamennyien. De az Úr a mi pásztorunk, úgy értem, az ő kezében a kormányrúd, hogy túljussunk végre önmagunkon, túllépjunk a hiányainkon. Van egy ötletem: muzsikáljunk! Önök kérték! Az osztrák rádió szimfonikus zenekara játszik.

Zene!

HENTES (*disznófejeket húz be horgolt tokba*) Tapsoljuk meg Margit asszonyt! Sajnos mindjárt ellent is kell mondanom neki. Van, amiben alapvetően eltér a véleményünk, és önök, tisztelt hölgyeim és uraim, talán igazat fognak adni nekem. Margit asszony ugyanis, ha jól értettem, azt mondta (*nevetni kezd*): A zivatarszolgálatos hullazsákok felülnek a gyászmenetben. Kettő között fejre áll egy köszönés. A név visel engem: én törődjem vele? Hú, ez nagy égés! (*Lassan megnyugszik*)

Hadd mondjam el önöknek, miről vettem észre, hogy égünk, mert a szaga nem érződött. Arról vettem észre, hogy az egyik legkiválóbb műlesiklonőnk, szó szerint, mint derült égből a villám, nekicsapódott egy időmérő póznának, és kitorste a nyakát. Még nem felejtettük el a nevét, csak most nem jut eszembe. Tévénézők milliói intettek akkor búcsút az életüknek, mindannyian meghaltunk egy picit. Hát mitől van az, hogy most egyszerűen nem vagyunk valóságosak? Mitől, hogy a síugrásban aratott győzelmünk sem vált valóra teljesen, csak majdnem?

És miért ne fedné a valót az, hogy Thomas Muster bejuttatott minket a Davis-kupa negyedöntőjébe? Hiszen fedí! Úristen, tegnap valóra vált! Muster valóra váltotta! Itt van előttünk, szépséges, eleven alakja minden képernyőt betölt, istenem, igen, ki tagadná, ez olyan szép, hogy talán nem is igaz! Úristen! Mit csináltál már megint?

Szikrázó verőfényben vágna neki a makulátlan kékségnek! Itt van például Gerhard Berger: neki nem kell magyarázni, hogy a legsimább út is milyen rögzös! Vagy nézzék Andreas Goldberget, ahogy felszárnyal a naphoz, szinte lebeg a kék azúrban! Alatta folyók, utak aranszalagjai. Külön e célra készült csinos kis épületből indítjuk el. Úgy eresztjük ki őt onnan, megkönnyebbülve, akár a vízünk sugarát. És attól fogva, hogy elsötétül a képe, és eltűnik a képernyőről, nincs több csobbanás, és semmi bugyborékolás. Volt, nincs a mi derék arany Andink, a mi aranyos pinyókénk! (*Levágja a fején lévő disznófejről a két fület, és hozzáteszi a húshoz*)

A játékoság az ember sajátja. Egyedül a mi szép fajunk képes arra, hogy ok nélkül elrugaszkodják egy sánctól, karókat-póznákat kerülgessen, hajlítgasson, helységnévtáblákat tördeljen oszlopokról, újat tegyen fel a helyükre vagy sem. Nem hiszek a

szememnek! Romák, vissza Indiába! Szóval ezek a leponyvázott képződmények ott emberek! De miért kellett beléjük az a sok lyuk és repedés? Miért csinálták ezt velük? Ön mit gondol, Herr Gott? Közben azon tűnődöm: vajon mit érezhetnek a mi fiaink és lányaink, miközben lendületesen siklanak a havon vagy a tükörsíma jégen? Mit érez például a mi Emesénk? Hunyady Emese! Itt van véletlenül? Nem, a mi Emesénk sajnos ma nem tudott eljönni. Akkor válaszoljon helyette ön, Herr Stab! Ja, bocs, ez én volnék!

Akkor magamhoz fordulok, de akár a mi népszerű sportriporterünktől, Prüller úrtól is kérdezhetném: Mit érez egy közönséges halandó a lesiklopálya szélén, amikor egyszer csak elkezd száguldani feléje egy ilyen tetszőleges, ámde mégis tevőleges lét; ugye, legjobb volna elkapni, kapjon csak frászt, meg ráuszítani a kutyánkat, a jó német juhászt; hát csak nem fog nekem jönni egy ilyen pont, egy ilyen lavina – nézzenek oda, nem nekiment mégis a kutyámnak?! Mit képzelt? Rendőr! Kiürítettem a pályát! Mi ne kövessük el Prüller úr hibáját! A mi nézőnk ott tart, hogy ez az egyenesen feléje tartó feszt lét nem fogyaszt sört, nem iszik Nestlét, ergo nem azonos vele mégse, családtag se, vendég se, úgyhogy már csak azon ámuldozik, hogy miért épp őfelé száguld az a nem tudni, ki, de addigra már el is süvített előtte. Érti a szelét, a szája szelét sűrölja szinte fémesen, mintha végighúznák rajta a síléc élet. Na, engedjenek már fel egy kicsit, kedves nézőink!

NŐ Várjunk csak, Herr Stab! És a mi hozzájárulásunk a sikerhez? A mi lelkesedésünk? Nulla? Nem inkább olyan, mint a kemencéé az ételhez? Kell a mi lelkes tüzünk ahhoz a husikavételhez! Tűzdelt legfelsőbb bíróság, Herr Stab! Ebben az üzletben nagyságrendekkel több a hús annál, mint amennyit el tudok fűteni. Ezért most inkább a mi remek Forma-1-es pilótánkkal tüzelem fel magamat. Igen, a szimpatikus Karl Wendlingerrel, akinek az a nagy balesete volt: ki hitte volna, hogy egyszer még visszatér közeánk?

Én azt gondolom, kedves hallgatók, hogy akármilyen szörnyűségek esnek, mi legyünk csak jóhiszeműek, fogadjuk el, ilyen az élet, mert ugye itt van a Forma-1-es pilóta, Berger úr teste, meg itt van az egykor ugyancsak Forma-1-es pilóta, Wendlinger úr teste, ezek, én azt gondolom, megtestesítenek valamit. De ez a négy fekvő test ott az oszlop körül – köszönöm, nem! –, ezek mit testesítenek meg? Az én szememben semmit.

VEVŐ Hát én biztos nem ott nyúlnék ki, ha egy kis pihenésre vágnék! Homokbánya, puszta, hegehupa: rázós terep, előbb-utóbb kicsúszik a talaj az ember lába alól! Igaza van, most az a fontos, hogy szorítsunk a mi jó kiállítású fiainkért! Csak aztán nehogy megint kiállítás legyen belőle, nekünk meg családást kelljen kiállnunk!

HENTES Kedves Margit asszony, az én nevem Stab.

MARGIT ASSZONY Igen? Én azt hittem, az az úr ott, ő a Herr Stab.

HENTES Így hívják őt is. Nem egyszemélyes a stábunk. Kell egy csapat, ugye. És mi csatasorba állunk. De senki se használhat minket eszközül. Nem vagyunk üresek belül. Ha azok volnánk, üres szalmaszálak, elmehetnénk kólába szívószálnak.

Drága Margit asszony, miért nem mondja el a közönségnek azt, amit adás előtt, magánba elmondott nekem, hogy úgy látja: amikor szubjektív időérzéküket játékosan mozgósítják, a mi ifjú sportolóink lélekben a halál ürességével veszik fel a harcot? És hogy attól tart: ebben a játékban hosszú távon nemcsak a halandó, hanem halhatatlan partnerünket is beáldozzuk egy-egy első helyért cserébe: a lesiklásban idén nem, a műlesiklásban sem, de a nemzetek közti versenyben csak sikerült. A magunk-

fajta optimális esetben úgy él, mint Marci Hevesen, mármint az a Marci, aki egyszer már nyert versenyt, és azóta is csak erre törekszik hevesen.

NŐ Szóval, mint akárki. Kezdem venni az adást.

HENTES Ezért nem lenne rossz, ha a jövődő nagyjai, akik, mint tudjuk, nem lesznek sokan, soraik közé számlálnák azokat is, akik ugyan lényegesen kevésbé tűnnek ki, és egyáltalán nem állnak a nyilvános figyelem keresztútjében, viszont belső szépségük egén ott ragyognak a nagyság példái, és ennek fényét mintegy visszasugározzák a kiválasztott kevesekre.

MARGIT ASSZONY Azt hiszem, most már értem, miért írta azt a tömérdek újságcikket, Herr Stab. Kár, hogy a mondatai olyanok, mintha barna ködben botorkálnának. Értelmük pislog, mint a neoncső. Ami kisül belőlük, attól meg lesül a bőr. Nekünk még van a képünkön. Az ön képe nem a mi önképünk.

FÉRFI Teljesen igaza van, Margit asszony. Szerencse, hogy a mi kedves nézőink így jobbra csak a figyelmüket pazarolják, élő embereket nem vetünk nekik oda koncul. Vagy mégis? Alkalomadtán azért hús-vér sapiensek is szerepelnek a kínálatban. Fazonvégi kiárúsítás! Amíg a részlet tart! Utolsó emberdarabok! Árak a padlón! Fogd és vidd! Öné a szerencse! Ragadja torkon! Persze a tisztítás nincs benn' a dömpingárban. Centrifugázni? Azt inkább nem, ha lehet. Vizesen felakasztva szárítani. Hadd csöpögjön. Nem érdekes. De arra minden alkalommal ügyeljenek, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy önök ne legyenek ott, ahol ezek a szerencsétlenek felmondták a szolgálatot. Lényeg a lényeg. Sajnos, úgy látom, a történelem lényege ezúttal nem szerepel a listán, talán legközelebb!, pillanat, átfutom, nem, kedves Margit asszony, a maga lényege sincs meg, nem azt fogja a kezében! Ahhoz az túl kicsiny. El se bírná amúgy, fel se bírná emelni! Gondolja meg, a maga lényegében az összes hobbija benne volna lényegében! Úgyhogy ez a lényegileg kicsinyke lény (lány?), akit ilyen erősen fog, csakis valaki másé lehet! Hoppá! Hát nem az előbb kiabált itt valaki valami Olíviát keresve? Ó, az a szegény daganatos kislány!

Szóval jó lesz, ha vigyáznak! Ūristen, egy anya épp most hajította ki az ablakon két gyermekét, hogy aztán maga is utánuk ugorjon! Borzasztó! Az egyik gyerek épp a helyszínre érkező rendőr orra előtt csapódott be az aszfaltba, a másik a rendőr fejére esett. Kedves közönség: ez a nő megértette, mi a lényeg! Lehet tanulni tőle! Önöknek sincs más választásuk, mint ragaszkodni hozzá, hogy a maguk nemében egyetlenként a saját halálukat halják, amely senkiével fel nem cserélhető, és elvben senkivel meg nem osztható. Más kérdés, hogy kvázi egyetlenként kvázi hogyan viszonyuljanak egy másik kvázi egyetlenhez, és egyáltalán: kvázi lehet-e?

Maga, ön, ott! Feljönne a színpadra egy percre? Ide, hozzám. *(Felhoz valakit a közönségből, és szélsébesen hozzáhorgolja magát)*

NŐ *(a kiválasztott férfihöz megnyugtatóan, halkán)* A sznóbord olyan hóbort, amely, legalábbis kezdetben, arra kényszeríti önt, hogy állandó fájdalmat okozzon magának. Kérem én: akkor miért csinálja? Tessék? Van önben valami, ami nem engedelmeskedik önnek? Hja, ha azt akarja, hogy engedelmeskedjen önnek valami, akkor menjen ki a rétre, és szedjen virágot!

HENTES Közbeszólhatok? Ez a műsorvezető dolga, valakinek moderálni kell a műsort, mert az ember ugye nehezen moderálja magát. Köszönöm! Azt akarom mondani, hogy ez a négy test, amely ott hever a „Romák, vissza Indiába!” feliratú tábla körül csillag alakban, kicsipkézve, ez a négy test mégiscsak engedelmeskedett önöknek. Azért ez nem semmi! Elég volt egyetlen kézszorítás, az első (minden második gyilkos,

mondja a költő), hogy önök, tisztelt kitaszítottak, a csöbe préselt levegő segítségével, durr, a magasba röppenjenek, mint az agyaggalambok, és röptükben mindjárt ripityomra is menjenek. Lélegzetelállító teljesítmény! Nem sportolók önök véletlenül?

Vagy harcművészek netán? A védekezés mesterei? A szalmaszálat is elkapja a fuldokló, na de ha egy szép szál oszlopot nyújtunk neki, pláne táblával – hogyan ragadná meg! Kell egy fix pont a világban. Állj! Ki vagy!

NŐ Villám után jön a dörgés! Vakít a fény, nagy a sürgés. Vadul kattog a vaku. Nézz csak meg ezt a fotót a lapjában! Itt a násznép, illetve a gyásznép. Ugye, milyen szép?

HENTES (*horgolás közben*) Véres paták kaparják a szóvirágcsokrokat össze, hamvak hurrája lapozza az énekszólamokat. Ez a felszállási engedély is megadva. Ajtó, előtte egykor, tábla, rajta a megölt krétacsillag. Látják, ilyen és ehhez hasonló dolgok foglalkoztatnak mostanában szakadatlanul. Érdekel a jelenkor történelme.

MÁSİK NŐ Elnézést, mit mondott az előbb?

A hentes válasz helyett leveszi a fejről a disznófejet. Horgolt rózsaszín sísapka van rajta, szem- és szájnylással, olyan, amelyet a bankrablók szoktak viselni. Új fület varr a fejről levett disznófejre. A következő szövegrészt először rendesen olvassák, azután úgyszólván tördelve, vagyis a sorban állók mindegyike elolvas egy-egy nyomtatott sort, a sor végén abbahagyja, a következő pedig folytatja a következő sor elejéről és így tovább, függetlenül attól, hogy milyen értelme lesz az így tördelt szövegnek. Közben az összehorgolt szereplők féktelen jókedvvel fel-felugrálnak a helyükről

Ha egy csak félig-meddig is civilizált államban gyilkossági per folyik, ott logikus módon elsősorban arra kíváncsiak, hogy vajon a vádlott elkövette-e a terhére rótt cselekményt. Ennél kevésbé fontosnak tekintik, hogy a gyilkos megfojtotta, agyonlőtte, agyonütötte vagy leszúrta-e az áldozatát. Minálunk másként mennek a dolgok: azt már nem is vizsgálják az illetékesek, hogy a náció valóban elkövették-e a nekik tulajdonított rémtetteket. A nagypolitikát minálunk csak az érdekli, hogy milyen módszereket alkalmazott a hitleri rendszer a zsidók – tegyük hozzá, a kevésbé vagyonos zsidók – ellen (mert a tehetősebbeknek sikerült időben kijutniuk külföldre, nemritkán tetemes váltságdíjat fizetve a nációnak), valamiért a kivégzés módja, vagyis a halál neme izgatja csak őket, a jelek szerint.

HENTES (*varrás közben*) Hát igen, a halál kísérteties anonimitása már az élön is rajtahagyja nyomát valamilyen jelölés formájában, ezt nálunk, mészárosoknál jobban senki sem tudja. A kék billog például minden állaton rajta van valahol. Nekem személy szerint ez nagyon kényelmessé teszi a munkámat. Így rögtön tudom, kivel van dolgom, és hogy az illető egészséges volt-e, már ameddig erre ideje volt. (*Durván belevág a horgolásba, és néhány fonalat kihúz belőle*)

Mint mondtam, valamilyen megjelölés formájában: és hát abból, hogy megtörtént a megjelölés, önként adódik a feltételezés, hogy ez millió másik ember halálát is jelenti. Nagyon praktikus az ilyen eljárás. Mentési az embert a saját egyéni halálára vonatkozó fölösleges kérdésfeltevéstől. Illetve attól is, hogy a kérdést átalakítva, a létezése értelmére vonatkoztatva tege fel.

Mi ugyebár valamennyien a hozzánk tartozókkal szeretünk egybegyűlni kedvenc nyaralóhelyeinken, a világtól távol. De sajna mindig lesznek olyanok, akik nem tartoznak hozzánk, és valamiért mégis csöstül jönnek ide. Tegnap is, mit hallok? Egy teherkocsi hűtőterében már megint huszonöt darab ilyen érkezett, plusz három, de azokat már az autópálya pihenőjében kiborították.

Ugyanakkor sajnálatos módon évről évre kevesebben lesznek. Ágyaink már most epedezve nyögnek a kihasználatlanság miatt. Mit tegyünk, ha ezek az emberek, akik mind nem jöttek az idén, a panzióink helyett az amnéziánkba igyekeznek? S ha velük együtt legszebb terveink is füstbe mennek? Hát persze hogy elhagyja az embert a béketűrés, és kirobban belőle a vendégszeretet! Ha úgy nem szállnak, szálljanak emígy! Még ha lebukik is, mert hát le, végül, az ember. Egyszer is nagyon buktunk valakire, el voltunk szállva, kötelékben. Azután ötven évig tudni sem akartunk róla. Szálljanak le rólunk. Legyen vége már. Az élet egy léha, egy könnyelmű semmi.

Most mindegyik olyan, mint a csomagolt étel, csak a tetején fel van tépve a papír. Négy test. Úgy hevernek ott a táblás oszlop körül, mint a marokkóban a pálcikák. Mint egy fényreklámban, lassan fordul a négy test a tengelye körül, középpütt a tábla – Romák, vissza Indiába –, maga a tökély, nem lehet elvenni belőle, nem lehet hozzatenni, ki írhatta vajon? Akárki, azonnal jelentkezzen nálam, de telefonon is hívhat. Tessék? Mégse? Meggondolta magát? Mindjárt visszajön a vonal, technikus kollégáim intézkednek, nem maradunk ki semmi jóból. Egy perc, és máris ott leszünk a helyszínen. De most intsünk a kollégáknak: a meteorológiai előrejelzés következik.

Mi az Úristen angyalai vagyunk, annak is egy sajátos, kézzel faragott változata, és kék szemünkkel kacsingatva, kék sálunkat lóbálva az alábbi üzenetet küldjük Marikának, Gertinek és Margitnak, akikhez ezennel lejöttünk a mennyből: Nem lehet, hogy drog, fegyver vagy autócsempészet miatt kirobbant konfliktusról volt szó?

Nagy a tumultus, sokan vagyunk, akik szeretnénk valami ilyesmit mondani, vagy ehhez hasonlót. Időnként előrefurakszunk a tömegben, hogy másodsor is elmondhassuk. Úristen, már megint hol a kamera? Éppen most, amikor ahhoz kellene, hogy annyiszor ismételhessük később, ahányszor csak akarjuk, hogyan lehet feladni egy levélbombát, a kamera elszánkázott valamerre. Kérem, gyűjtsenek régi robbanóanyagot, és tegyék bele borítékba! A gyűjtésből származó bevétel mennyei segítség lesz annak, akinek talán eszébe se jutott volna mennybe menni.

Látják! A képernyő, mintha mi sem történt volna, máris kivilágosodott megint. Kérem én: kinek lehetett olyan fontos ez a négy férfi, hogy az életüket magához ölelje, mintha, teszem azt, a kedvenc zenésze, színésze vagy, bánom is én, a kedvenc macskája, kutyája lenne – és aztán persze el is hajtsa egy laza mozdulattal?

A várakozó sor – úgy, mint az előbb – először rendesen mondja a szöveget, aztán másodsor a sor végén megtörve, az emberek egyre féltelenebb jókedvvel ugrálnak a magasba

Itt egyetlen dolog van, amit el kell fogadni: hogy Hitler uralma alatt a zsidókat elgázosították. A törvény megszegői holokauszt-tagadásért bíróság elé kerülnek. A háború után nem sokkal egy nagy amerikai sajtóügynökségnél dolgoztam, úgyhogy van némi személyes tapasztalatom. Annak idején, amikor néhány koncentrációs táborban olyan berendezéseket találtak, amelyek kézzelfogható módon bizonyították, hogy emberek elpusztítására gázt vetettek be, akkor a világsajtó hamarosan án blokk Hitler zsidó áldozatainak „elgázosításáról” kezdett beszélni, abban a leegyszerűsítő stílusban, amelyet ma is jól ismerünk.

A sorban álló színészek mindegyike megkapja most a maga kis húscsomagját, egyik-másik pakocska igen bizarr látványt nyújt. A szereplők sorban átveszik a csomagokat, és horgolt hálóval húzzák be

NŐ (*kézimunkázás közben*) Nem számít. Az emberi gondolkodás egyetlen sugalmazó géniusza akkor is a Halál. Örüljön, Herr Stab, hogy ön már ennyiféle alakban megismerte. Először a háborúban, majd a hadifogságban, mondhatni, egy füst alatt. A továbbiakban ön a bérletes hozzáférést választotta, hogy ezen az olcsóbb módon jusson hozzá ahhoz, ami a világ halálkínálatában szerepel. A tenispályán, az usziban vagy gombászás közben az erdőben. Köszönjük, hogy ebből a változatos menüből nekünk is átad valamit. Ön egy nagy példányszámú napilap vezető kolumnistája, és szentül meg van győződve róla, hogy a világon minden cselekmény erőszakcselekmény, kivéve, amit ön követ el. Ezért is láthatja el ön az országot napról napra a szükséges táplálékkal (hús, köret, saláta, plusz desszert), abban a biztos tudatban, hogy a saját gondolkodási deficitjét, ami a korlátlan kérdezni merés és az egyebekbeni teljes korlátoltság eredménye, úgy adhatja vissza nekünk, mintha az bármire is válasz volna, ráadásul a mi szánkából hangozna el. Nos, ezúttal önnek szólt a kérdés, Herr Stab! Arra vonatkozott, hogy miként lehet viszonylag egész jól viszonyulni a halál megérthetetlen magától értetődőségéhez! Pükt erre!

Némelyik test puhább a kelleténél, a legkisebb nyomásnak is enged. De ott vannak még a faágak, megannyi tárt kar. Az emberek a magasba repülnek, az ágak megcirógatják őket. Hiába. Az emberek máris zuhannak, és csattanva földet érnek. Mindenféle pozitúrát vesznek fel, és közszemlére teszik a létük. A nagybetűs Lében bezzeg van szemérem! Az ritka, mint a fehér holló. Ebben a mi kisbetűs létünkben elő nem fordulna, de nem ám! Még Istent sem sikerült tetten érni itt a földön, pedig épp eleget keresték már. Á, lehet, hogy egy kicsivel feljebb van! Tessék? Ott sincs? Akkor gyorsan vegye le innen a feszületet, ha ott sem lakik. Különben hogy igazodjon el az ember? Legalább lássa el felirattal a táblát, hogy egyáltalán tudjuk, ki lóg ott.

Nem? Nem akarja? Azt hiszem, Herr Stab, az ön problémája a következő: ön mindig csak önmagával találkozik, és pedig még csak nem is személyesen. Éppen csak egy integetésnyit kap el önmagából.

Akkor minket ne kapjon el, ha lehet, nem mi lengettünk önnek, bár ön a jelek szerint ezt hiszi, Herr Stab. Mi a lengetést futóinknak, ugróinknak és korongozóinknak tartjuk fenn. Önnek nincs szüksége a mi lengetésünkre, Herr Stab, érti, mire gondolok. Hogyne értené, hiszen mi is futunk előre, egyelőre. De a nagy közös pályán ön az örökös előfutó.

MÁSİK VEVŐ (*szintén a kézimunkázással foglalkozik*) Herr Stab, ön még időben megpróbálta – eléggé nyakatekert stílusban, az igaz – a tudtára adni ezeknek a csóringereknek, hogy mit kell tenniük, ha nem akarnak az egzisztenciális duplanullaságból, csak úgy mirnix dirnix, a duplanullás nihilbe exitálni. De csórikáim akkor már rég azon voltak, hogy csillagképet alkossanak az égen. Egyszer egy alpesi luxusszállóban alkalmam volt megfigyelni, hogyan lónek föl vajdarabkákat az étterem mennyezetére egy elmés kis hajtószerkezet segítségével. De ezek föl is ragadtak a mennyezetre.

A mi halottaink azonban, úgy látom, már földet is értek időközben. Sirály. Most ők is rendőri védelemben részesülnek, akárcsak a prominensek. Az intése elkésett, az írása elsietett volt, Herr Stab. Hogyan is fogalmazott ön? Nagy dolgok vannak készülöben? Hát, ma talán már mégse. Úgyhogy ne olajozza a tüzet, Herr Stab. És a mültra se öntsön meszet. Mit ugrál annyit? Hiszen nem ön követte el. A halál, mondja ön, mindannyiunkat elér, nem csak őket négyüket. Az áldozatok igazán megnyugodhatnak végre. Mindenki idejekorán értesül róla, hogy egyszer meg fog halni.

Hát itt meg mit olvasok? Hogy ezzel együtt mégis a halál az, ami meglódítja a gondolkodásunkat. És szintúgy a halál az, amiről gondolkodásunk rendre visszapat-tan. Sebaj. Ettől mi még, akár a pajkos gyerekek, újra és újra feldobhatjuk ezt a négy embert, mint a hógolyót vagy mint az őszi levelet. Elkapni már nem fogjuk tudni őket, de ez nem is izgat minket. Nem izgat minket semmi. Ha van izgalom, az csak a mozgalom. Egyszer mindenki földet ér. A sügrók, az ég madarai, a hulló levelek, a repülőgépek és az életunt nők gyerekei. Még akkor is, ha a negyedik emeletről zuhannak le.

Van erről egy fura történetem, hallgassák meg: amikor a helyszínre érkező járőrök egyike kiszállt az autóból, akkor csapódott be a földbe az első gyerek, épp az orra előtt. A második sűrölte a testét. A rendőr sértetlen maradt. Az anyát nyilvánvalóan a rendőrautó teteje mentette meg – behorpadt, amikor a nő ráesett, viszont a gyerekei a kőkemény aszfaltnak csapódtak. Örüljön, Herr Stab, hogy fix állása van az újságnál! Az ember nagyon könnyen határhelyzetben találhatja magát.

HENTES Most, hogy az imazsámolyok égnek, megeszem a könyvet! Nem, inkább mégsem! Helyette egy májkrémes zömlét kérnék magamtól, tíz deka borjómájkrémmel, ha lehet. *(Végig töm valamit a szájába, és rág, közben tele szájjal beszél)*

HANGOK ÖSSZEVISSZA Mit mondott? Nem mondja komolyan! Keressen valami rendes témát! Valami kézzelfogható! Vagy szalajtsa el témáért azt a huncut slapajt a szerkesztőségéből!

EGY MÁSIK VEVŐ *(szőnyeget horgolt, most leteszi a földre, hogy azon álljon. Egy idő múlva a hentes kirántja alóla a szőnyeget, és a vevő elvágódik)* Időnként ott lóg az ajtón a felirat: megtelt. Aztán hamarosan megint nyílik az ajtó. Ilyenkor a legrosszabb. Mögöttem egymást taposva tülekszenek befelé az emberek ebbe a szűk kis helyiségbe. Tulajdonképpen egy garázs, légmentesen kizár mindenfajta kintről jövő levegőt, de azt sem engedi, hogy belülről kiszivárognon a gáz, és egyszerre persze nem bír befogadni mindannyiunkat. Ez baj! Nem fér be mindenki egyszerre! Ne tessék hát így tola-kodni! Van még egy helyiség beljebb, igaz, az kisebb. Szemből akkora, mint egy tévékészülék. Türelem! Az időt most nem teregetném ki ide, nem is tudnám, de ezt a teret a magammal hozott szöveggel, illetve szöveggel mindenképp beborítanám. Olyan spéci teret kerestem, amelynek nem árt a strapa, elbír bármilyen nehéz témát, bármekkora terhelést. És hát ez a futó, amit most leteríték, ez a vég anyag, fajsúlyát tekintve még a legkönnyebbek közül való.

Szóval, tisztelt halottak, beszéljünk akkor a halálról, ez a mai témánk. Önök ettől a perctől kezdve betelefonálhatnak ide hozzánk, a stúdióba. Annak ellenére, hogy az önök fajtájára nézve elvileg elutasító tartalmat hordozott, önök rohanva próbálták elérni a táblát, ráadásul mind a négyen egyszerre! Mi az, hogy csökkent a ránk zúduló idegenáradat? Mikor itt vannak az abszolút idegenek, ímé! Naná, hogy önök voltak az üzenet címzettjei, kedves halottak, és egyben a még idejében feladott küldemény is. Az örökkévalóság bármikor rendelkezésre bocsát egy-két kocsit azoknak, akik az utolsó pillanatban esnek be hozzá, pedig nem is voltak még soron. Elképzelem, ahogy négy személy próbálja egyidejűleg kitépni a földből ezt az oszlopos táblát: ennek jó vége nem lehet. Hát nem látták, mi van ráírva? Ha csak egyvalaki próbálta volna, akkor csak az az egy járt volna pórul.

Kedves nézőink, húzódjanak kicsit félre! Mi is szeretnénk bejutni! Azért vettünk jegyet, hogy megtekinthessük ezeket a halottakat. Ne tessék tola-kodni, semmi értelme. Hely mindössze odafönt van még – egy kevés. Dugig vagyunk. És most vesz-szük a bátorságot ahhoz, hogy néhány millió kalauz, buszsofőr, gáz-, villany- és

vízóraleolvasó nevében szóljunk ehhez a négy emberhez – sajnos már későn. Már előretolakodtak, ezért most a mi felelősségünket is ők cipelhetik. Micsoda hülyeség! Volt hordárunk. Miért nem bírtak várni?

Jó, ezzel a probléma meg is van oldva. Most már csak egy dolgunk van a következő pár ezer évben: őrizni az önök üldöztetését megörökítő emlékművet, tisztelt halott urak.

Egyáltalán kik voltak önök? Soha többé nem fogjuk megtudni, melyikük mi volt, mert még a haláluk után sem tudunk másként tekinteni önökre, mint férfiak négyfős csoportjára, négy, szemfedővel letakart alakra, akikbe beledöftük történetiségünk fullánkját. Bizonyítékául annak, hogy a mérgünk nem mérgező, és hogy biológiailag lebontható lett volna. A kocsi megtelt, mondja a kalauz. Elegen vagyunk, talajgazdagítók e honban. Kérjük, ne szálljon már be senki!

VÁRAKOZÓ NŐ (*horgolt szatyrából elővesz egy kissé már viseltet állatmezt, nagy nehezen felveszi, közben beszél*) Miért nem tudja ezt egy kicsit emberibb szemmel nézni? Vagy legalább emberibb nyelven mondani, hogy mindnyájan értsük? Például miért nem mond valamit arról a gyönyörű miséről, amit a mi püspök urunk celebrált tudós püspök-társaival, a Jóisten e kedvenc teremtményeivel együtt, magas és még magasabb világi méltóságok jelenlétében? Csodálatos volt. Szuper! A képernyőn végig lehetett kísérni, ahogy végigkísérik. A sok követőt, illetve elkövetőt. A halottak bűnei feloldozást nyertek. Sőt még kaptak is néhány bűnöcskét gratis. Néhány szennyfoltot ráadásnak. Na és a foltot mi tünteti el? Ön is tudja: egy pohárka Ariel! És közben egy deszkán, amelyre keresztbe, igazán eredeti módon és ügyes kézzel, rászögezték egy rövidebbet, egyik legrégebbi és legnépszerűbb profi sportolónk végezte magányos gyakorlatait, habár ezúttal, többségünkhöz hasonlóan, ő is csak előfutóként állt rajthoz, vagyis riválisok nélkül. Egy pillanatra megállna rajta a kamerával?! Az istenfáját!

Jesszusom! Hogy függeszkedik ott, hogy bírja! Hihetetlen! Kérem, tegye csak nyugodtan a kezét az ágyékkötőjére. Ez valami pánt?, nem, nem ez, az, amin a tövisek vannak, vagy valami szalag?, nem, nem ez, ott a fején, az, nem látja?

Szóval, most komolyan, felolvasom: mindez természetesen nem azért történt, hogy semmi eredményt ne érjünk el, mert ugye a semmihez vezető távot a négy halott, méghozzá egyformán élete legjobb idejével, teljesítette már – hanem épp fordítva, azért, hogy a halottak nyitottsága és a miénk egyaránt feltáruljon az előtt, ami előtt semmi sem maradhat rejtve; és ez, ami előtt feltárulhat a valóság, egyelőre nem más, nem lehet más, mint a mi televíziókameráink, az osztrák állami csatorna és sok más műsorszóró végállomás kamerái! Náluk fénylőbben egyikünk kék szeme sem nézhet rájuk.

Na és hát a kamerák a változatosság jegyében hol a koporsókra irányulnak, hol a már emlegetett előtűnk futóra, aki a legújabb sznóbordjával akrobatikázik, ezt egyébként egyszer önöknek is feltétlenül ki kell próbálniuk: olyan deszka, amellyel nemcsak lefelé lehet siklani, hanem ezzel egyidejűleg jobb és bal felé, sőt felfelé is!, mivel történelmileg úgy alakult, hogy rátevéődött keresztbe egy másik deszka is. Vili, hogy előtte rá kell szegeztenniük magukat, ha nem akarnak rögtön lerepülni róla!

NŐI VEVŐ (*horgolt zsebéből pénzt vesz elő, és ráteszi a pultra. Elmenés közben*) A boldogság világa más, mint a boldogtalanságé. Mint ahogy a halál bekövetkeztével sem változik meg a világ, hanem véget ér. A halál nem az élet eseménye. A halált az ember nem éli át. Hátha ez némi vigaszt jelent önöknek, tisztelt halott urak. Ezt csak azért mondom, mert önök mintha még mindig harcban állnának a világgal. Érdemes?

Ha most kinéznének kicsiny házikóikból, látnák, milyen szép kövér pelyhekben hull a hó. A föld merő latyak. Gondolják meg, a gyilkosaik most bokáig gázolnának az önök vérében, Herr Horvath, Herr Horvath, Herr Sarközi, Herr Simon!

Tessék? Az elhalálozott urak arra kérnek bennünket, hogy inkább felejtjük el őket? Kérem, mi változatlanul keressük azt a kettes fehér Golfot, amin sötét díszcsík van, és a stájerországi Hartberg HB-je van a rendszámában. De ilyenből több ezer van! Csak azt nem találjuk meg, aki nem akarja, hogy megtalálják! Azt viszont garantáltan megtaláljuk, aki amúgy is megvan. Önök már életükben is épp elég jól tudták: önök lennének az elsők, akikhez beállítanak a rendőrök, hogy ellenőrizzék, nem vág-ták-e véletlenül zsebre a kedves édesapjuk meg a testvéreik csontjait. Állítólag ez szokás önöknél, hogy mindent elcsórnak, mármint hogy tőlünk csórnak el mindent, kényszeresen!

Lám, végezetül mégiscsak beszentelték az önök csontjait. Jobb későn, mint soha. Igen, áldott csontok ezek, ki gondolta volna? Ó, Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjjenek! De nem ám. Csak nem fogják önök akármibe beledobálni a csontjaikat! Hogy néz ez ki, kedves holtak?! Ott van egy vödör. A csontokat nem tesszük a konyhai hulladék közé, mert megvágthatjuk magunkat velük, és a seb elfertőződhet. E mögött a kerítés mögött az ott már Ázsia. Ott sokkal többen élnek, sokkal több a betegség is.

FÉRFI VEVŐ (*bizalmasan*) Nem úgy a mi oldalunkon. Mi annyira egyedülálló emberfajta vagyunk, hogy az már tényleg különös. Mindenünk a tiszta levegő, ezért rendszeres fajtartítást végzünk, az emberállományt, ha kell, tarra vágjuk. Szelektív hulladékunk minimum háromféle konténerhez már vakon is eltalálna.

Kedves gazdátlan holtak! Hol voltak? Felmutattuk önöknek az Urat, még volt idő, miért nem vették magukhoz? Most itt állnak pártfogó nélkül, magányosan. Kénytelenek vagyunk mi magunk erélyesen fellépni. Önök most rendőri védelmet kapnak, kizárólag a saját érdekükben. Holttestek tömkelegén állunk, és tessék, most még hozzáadódik ez a négy is, csak hogy ki ne jöjjünk a gyakorlatból. Mi lesz ebből? Hova jutunk? Mi is egy tömegsírba vajon? Ki látja a végét? Az életünk végeláthatatlan, akárcsak ez a síkság itt köröttünk, ahol a szemhatár egyszerre végtelenre tágul. Tőlünk keletre: Ázsia véghetetlen pusztaságai. Tőlünk nyugatra: az Alpok bércei. Nem kérdés, hogy hol az igazság. Mindnyájan tudjuk. Akkor viszont minek bolygatni szegényt? Telnek-múlnak az évek, mindenki másról hallgat.

HENTES (*helyeslően*) Fakó hangú, mélységből kinyúzott: szó se, dolog se, mindkettő egyetlen neve mégis, esetállítás benned, légiszállítás benned, világ sebe, többlet. Kicsit több lett. Engem nem zavar. Maradhat?

MÁSÍK VEVŐ (*a közvetkezőhöz, akivel egymáshoz horgolódnak*) Na ezt azért nem kellett volna! Ezek az idegenszerű kifejezések ebben az idegen kontextusban! Nem tetszik. Nem az én ízlésem. Ha megengedik, inkább felidézem azt az esetet, ami nem olyan rég történt velem: az Argus Optik cég egyik alkalmazottja, egy hölgy felajánlotta, hogy a metróban ellopott új szemüvegem helyett ingyen készít nekem egy másikat. Persze aztán csak kiderült, hogy amúgy is náluk rendeltem meg az új okulárét. Na mindegy: két hölgy és két úriember fogadott a Graben és a Kärtnerstrasse sarkán lévő üzletükben, és ünnepélyesen átnyújtották a két lencsét ajándékba. Az a hölgy pedig, aki annak idején hajlandó lett volna keretestül kifizetni az új szemüvegemet, most egy pénztárcát fog ajándékozni nekem, mint kárvallottnak, mivelhogy egyszer a pénztárcámat is elcsórták már. Egy kis zsebpénz is jöhet bele nyugodtan. Köszönöm!

(*A henteshez*) Mérjen le nekem még egy kis levegőt, köszönöm! Nem, ne olyan sokat, csak annyit, amennyi az utolsó lélegzetvételelemhez kell. A többit beteszem a takarékbába. Majd veszek belőle egy új terepjárót.

NŐIVEVŐ Jól meg vagyunk áldva önökkel, kedves áldozat urak! Egyszerűen elborítottak minket! De nyugodtan jöhet egy kicsivel több is! Mért is ne? Egy egész nemzedék rothadt el itt, bizony, és most még hozzájön ez a négy új, és tessék, nem érződik semmi szag. Ne féljete, nem harapjuk le a fejeteket. Szedte-vette, mars az utolsó padba! Most énekelni fogunk – egy illatjegy-kompozíció alapján. Ezt az illatosítót sose felejtjük el bepakolni. Azért, hogy ne facsarja orrunkat a bűz. Milyen békésen fekszenek ott, kedves halottak! Mint a gyerekek, akiket úgy kellett lenyomni, hogy elaludjanak végre. A temetőben friss levegővel lepjük majd meg önöket néhány percig. Tisztelt halottak, az út innen már csak lefelé vezet, vége a dalnak. A nyomortól kifordul a gálánk, a veszteseket látni sem bírjuk. Kaparjon és nyerjen! Önök, kedves halottak, most már oda tartoznak az alagsorba. Kényelmesen elhelyezkedtek? Rendben. Valami szívhez szóló cigányzene? Köszönöm. Lehet sírni a boldogságtól. Miért? Azon kívül, hogy kifog egy nyerőt a kaparóson, van más öröme a magunkfajtának? Noch dazu a magunkfajta állandóan magánkívül van, különben nem kaparna állandóan, de az illúzió, hogy végül csak lekaparja magáról a lúzerséget, és a fedőréteg alól egyszer csak előbukkan ő maga, mindennél erősebb. Mi már rég nem is vagyunk, például azért sem, merthogy önök sincsenek, kedves halott urak. Ennek ellenére (vagy éppen ezért?) mindent megengedhetünk magunknak továbbra is.

A hentes húsokat horgol össze csöndben. Két vevő feláll jobbra és balra, mindegyik előhúzza a horgolt szatyrából egy horgolt füles sapkát. Az egyik úgy mondja a szöveget, ahogy az itt áll, a másik a végétől mondja visszafelé, egészen az elejéig. Lehet, hogy előtte nem árt egyszer rendesen végigmondani a szöveget! Közben eltűzözve deklamáljanak, úgy, mint egy régimódi versmondó, csak a hangsúlyok esnek máshová, mivelhogy kvázi egymás ellen beszélnek

MÁSODIK VEVŐ Azóta egyes szakértőknek sikerült bebizonyítani, hogy ennyi embert technikailag egyszerűen lehetetlen lett volna gázzal megölni. Egyes öreg náciknak fuj! innen már nem is kellett messzire menniük; hogy eljussanak ahhoz a képtelen állításhoz, hogy a hitleráj alatt egyáltalán nem gyilkolták meg a zsidókat fuj fuj fuj! Az igazság egyszerűbb, mint gondolnánk. Viszonylag kevés zsidót gázosítottak el. Sokat halálra éhezettek vagy agyonverték, mások a tífusznak vagy a himlőnek estek áldozatul, miután megtagadták tőlük az orvosi segítséget; volt, aki a fagy miatt halt meg, vagy azért, mert fizikailag teljesen legyengült. Köszönjük ezt a részletes írásos állásfoglalást, Herr Stab!

Az egyik – fonállal már a másikhoz kötözött – vevő elkezd ráncigálni az elsőt; egymás szavába vágnak

AZ ELSŐ VEVŐ Én pedig sok-sok évvel ezelőtt, és pedig pontosan itt, ahol állok, a saját szememmel láttam, hogy a kéményen keresztül valami garázs- vagy pajtafélébe bedobnak valamit. Semmilyen szaga nem volt, olyan patron- vagy tablettaszerű valami volt, nem láttam, mi. Képzeld el, hogy egy cukorcsipesszel megfognak valami kis ízét, és beledobják a kávéjába. És az rögtön iszonyatosan édes lesz. Nem is tudja, mitől. Hogyan dobták be oda azt az ízet? Azt tudom, hogy a bátyám meghalt odabent.

A MÁSODIK Kis senkiházi! Nyavalyás mitugrasz! *(Rángatni kezdi, aztán mivel nem tud elszabadulni tőle, a zsebéből előhúzza egy, a teljes arcot takaró horgolt sapkát, és ráhúzza a másik fejére, le, egészen a nyakáig. Majd összehúzza a nyakán egy bébisapkáról való rózsaszín szalagot, a másik védekezik, nyög, levegő után kapkod, toporzékol, végül megfojtja)* Én személy szerint azt gondolom, hogy mindennek, ami valóságos, a halál a mértéke. Vagyis okos dolog volt olyan sok embert megölni, éspedig mindjárt mértéktelenül sokat. És most hozzájön még ez a négy. Most ezeket is elkaptuk. Még nincs kialakult arcvonalunk. Még küzdünk a vonalainkkal. Nem kéne? Még egy halott? Oké, kösz. Elfogadom. Talán. Lehet, hogy a fejembe szállt? Uram, hozhatok még egy halottat? Hát... Nekem vigyáznom kell a vonalaimra. Na jó, ez még lemegy. Kivételesen. Jó, jó, még egy. Kivételesen. De egyszer legyen már vége! És most mi fogunk nyerni! Most tényleg mi fogunk! Egyszer végre mi! Vessük el gyorsan a fűmagot, hadd kezdjen el nőni rajtuk.

EGY MÁSIK FÉRFI *(úgy harap bele a horgolt pakkjába, mint egy vadállat, és a falat nem megy le a torkán)* Prof. Dr. H. vagyok, egyetemi tanár. Olvasom ezt a példátlan sikertörténetet, az enyémet. Döbbenetes? Engem nem lep meg. Mindazonáltal lenne néhány bíráló megjegyzésem. Mondják, mit állít elő a mai gépesített mezőgazdaság? Mi mást, ha nem mesterséges etetőszereket? Megkülönbözteti ezt valami attól, ami a gázkamrákban történt? Ott talán nem hullákat állítottak elő nagyüzemi eljárással? Na és amit a tájjal művelnek? Blokád alá helyezik, és kiéheztetik: annak mi az eredménye, annyira más? Lényegében az is ugyanaz! És a hidrogénbomba előállításáról akkor még nem is beszélünk.

EGY TOVÁBBI FÉRFI *(ugyanígy)* A tengerek algásodása és a folyóvizek elszennyeződése ugyanebbe a sorba tartozik, kedves H. tanár úr? *(Fuldoklórohamot kap, próbál tovább beszélni, de nem tud, erőltlenül int a következőnek, hogy csinálja tovább helyette)*

EGY KÖVETKEZŐ FÉRFI *(nyugodt tájhorgoltság közben)* Akik pedig a fejüket arra használják, hogy helyesen gondolkodjanak vele, azok, anélkül, hogy ezt környezetük tudomására hoznák, ezek után nem is törekedhetnének másra, mint hogy meghaljanak és halottak legyenek. Én legalábbis nem lepődnék meg, ha egész életükben csak ez a törekvés vezérelné őket. S ha magasztos céljuk érdekében kénytelenek lennének kikergetni másokat égő házaikból, éspedig azon a hajnali órán, amely mindenkit ágyban találna, olyannyira, hogy még a cipőjét befűzni sem maradna ideje. A menekvők szemében viszont majdnem akkora rémület lobogna, mint magukban a lángokban. Jaj a menekvőknek, a létből elmenőknek!

Akkor hát, uraim, önök ettől kezdve garantáltan holtak. Mi komolyan vesszük a munkánkat. Halálkomolyan. Ezek a világot jelentő deszkák itt koporsószegekkel vannak kiverve. Sajnos nem láthatják, hiszen az önök szeme is kiverve. A robbanás után egy nő a kiserdő fái közt fölvilágító fényt észlelt. A helyszíni szemle során kiderült, hogy a fényjelenséget egy autó reflektora vagy egy kézi fényszóró okozhatta. *(Hoz magának egy horgolt kolbászt)*

A hentes virslit és kolbászpárokat horgol körbe, illetve a mennyezetről lógó szalámirudakat húzza be horgolt hálóba

VEVŐ NŐ *(föltépi a horgolt csomagját, és bekap belőle valamit, rágás közben)* Párosan úsznak a holtak, és teérted öntik a bort. A borban, mely teérted ömlik, úszik a páros, a holt. Hajukból gyékényt fontak, már nászukat lengi körül. Hívd újra a sorsod: e páros egy szemébe merülj.

A következő mondatok először rendesen hangozzanak el, aztán, mint az előbb, két színész mondja őket, az egyik jobb felől, a másik bal felől áll. Az egyik elkezd elölről, a másik hátulról. Tessék szépen szónokolni, de minden értelem nélkül!

A náci koncentrációs lágerekben és az orosz hadifogolytáborokban kétségbeejtően hasonló volt a helyzet, ez derül ki a túlélők vallomásaiból. Jómagam 1944. június 28-án estem fogságba (egyébként pontosan azon a napon, amikor a Nobel-díjas Konrad Lorenz is), és az ezt követő télen saját szememmel láttam, hogy a tambovi tábor körülbelül hétezer foglyából több mint kétezren hullanak el az éhínségtől és a járványoktól. Ugyan miért vállalták volna a náci a zsidó foglyok kiirtásakor azt a fölösleges bonyodalmat, hogy az összes zsidót elgázosítsák, amikor simán megölhették őket máshogy, sokkal egyszerűbben és könnyebben! De jó, hogy ezek a dolgok nem vesztek a feledés homályába! Köszönjük, Herr Stab!

Egy női vevő horgolás közben valahogy belegabalyodott a fonálba, és most kezdi szétszaggatni, közben egyre jobban pánikba esik. Egy rózsaszín Playboy-nyuszinak öltözött horgolt ruhás, horgolt füles színész nő bájos mozdulatokkal segít kiszabadulni a dühösen csapkodó nőnek

NYUSZILÁNY *(csábos pózokban)* Kedves elhunytak! A halált nem tudjuk másként tematizálni, csak kívülről. A belső fele bezárul előttünk, mint a sír. Személyes tapasztalat híján gondolkodásunk nem képes ráeszmélni arra, mi is valójában a halál. Hiszen amint tapasztaltuk, már el is tűnt, és vele együtt mi is. *(Mint egy némafilmben, tenyerével ellenzót formálva, túlzott aggodalommal körbekémlel, közben reszket a félelemtől, mint a nyárfalevél)* A nyaralásban is az a buli, hogy utána el lehet mesélni. Érzékletesen. Viszont aki meghalt, az nem érzékeli, hogy mi van vele. A halálban az összes érzék kikapcsol. A halál totál kietlen. Teljesen érzékietlen.

HENTES Senki hangja, ismét. A szemhéj nem állja útját, a pilla nem számolja, hány jön. Hozza el a képet! Egyet fizet, kettőt vihet! Fototipp! A fél könny, a mozgatható, az élesebb lencse hozza a képet, hazudja a zsebbe a képet! *(Próbálja hozzávarrni magát a Nyuszilányhoz, de az nem hagyja)* Én azt hiszem, hogy a gondolkodás segítségével igenis szemügyre vehetjük belülről a halált. Így aztán a halál magától értetődő bizonyossága ismét problematizálható. Sőt, továbbmegyek. Ki merem jelteni, hogy azok a bizonyos milliók, plusz ez a négy, ami semmi, bagatell, tényleg nem számít, nyugodtan elhanyagolható – egyáltalán nem is halottak! Nem is értem, miért ezeket csodálják meg mindig, amikor másutt sokkal több halott van. Amerikában például sokkal többen élnek, mint nálunk, hát ki nem tudja, hogy akkor ott halott is sokkal több van!

VEVŐ A következő eljárást javaslom: először is ne fogadjuk el, hogy a megértés alapja az értelmes kérdésfeltevés lenne. Második lépcső: ezentúl ne csodálkozzunk azon, ami a világon a legtermészetesebb, és már itt is vannak újra mind, nagypapa, nagymama, a két Herr Horvath, Herr Sarközi, Herr Simon és persze rajtuk kívül még egy sereg Herr meg Frau nem tudom ki. Csupa idegen, akire a franc se emlékszik, de ilyenkor mindig jönnek csöstitül, pedig őket a kutya se hívta. A mi ágyaink másfajta idegenekre várnak! Ezek egyáltalán nem olyanok. Mi az igazi idegenekre számítunk. Azok mikor jönnek már? Ezek nem elég idegenek. Nekünk ezeknél idegenebbek kellene! Egyszerűen nincs ennyi eszcájunk meg csészénk a kredencben!

NYUSZILÁNY Egyáltalán muszáj nekünk a gondolkodással vesződni ahhoz, hogy bejussunk valamibe, amiben már rég benne vagyunk? Én, ha elakadok a sötétben, meg szoktam gyújtani egy gyertyát.

EGY NŐ *(ő a hentesnél sikeresebben varrta össze magát a Nyuszilánnyal)* Föld van bennük, de: ástak. Ástak, csak ástak. A napjuk, az éjük is így telt, hogy ástak. Én ások, te ásol, a féreg is ás, és az éneklő ott ezt fújja: ásnak! Ó, egyik, ó, egyik se, ó, senki, ó, te: az az út, ami sehova nem, hova vitt? Te ásol, én ások, feléd ásom magam, és az ujjunkon ébred a gyűrű!

A következő szövegrészt a két színész felváltva mondja, közben-közben gondosan rápróbálja a hentesárura az éppen készülő horgolt tasakot, mintha a kolbászok emberek vagy állatok volnának, akiket be kell takarni

KÉT FÉRFI *(felváltva)* A túlélő zsidók harmadik generációjának valahogy ugyanúgy szükség van a Hitler által ilyen...

GYEREKKÓRUS *(képen kívüli hangként csak ezt az egy szót énekli)* Barbár! Barbár! Barbár!

KÉT FÉRFI *(felváltva)* ...módon elgázósított áldozatok mártírlegendájára, mint ahogy a keresztények ápolják kétezer éve Jézus Krisztus...

GYEREKKÓRUS *(mint az előbb [off!], csak ezt a három szót)* Még sokkal barbárabb! még sokkal barbárabb! még sokkal barbárabb!

KÉT FÉRFI *(felváltva)* ...kereszthalálának emlékét. A józan tények azonban arról beszélnek, hogy a nácik zsidó foglyaik nagy részét más módon gyilkolták meg. Nyilván egy hajszállal sem kevésbé...

GYEREKKÓRUS *(mint az előbb, a legmagasabb hangfekvésben, ujjongva)* Barbár! Barbár! Barbár módon!

KÉPEN KÍVÜLI HANG Önök a Wiener Sängerknabent hallották.

HENTES *(horgolgatva, a bárdján is horgolt tok, az ünnepi szónokok stílusában)* Tisztelt uraim, Herr Horvath, Herr Horvath, Herr Sarközi, Herr Simon, most élesbe fordul a dolog! Fáradjanak a 16-os kapuhoz! Az önök járata hamarosan felszáll! Nekem személy szerint meggyőződésem, hogy a halál eseménye mindenfajta cselekvésen túl van, szintiszta történet, és mint ilyen, már nem az élet aktusa. Hogyan is érthetnék meg hát a halált? No, talán önöknek most sikerül, kedves elhunytak!, én azonban, akit egyszer majdnem alábecsültek, de később már soha, állítom, még most sem értem a halált, bár éppen most állítom elő. A tömegesség az önök esetében nem játszik. Hiszen önök csak négyen vannak, az semmi! Ablak mellett szeretnének ülni? Nem probléma! Vagy inkább belül, a folyosó mellett, hogy ha netán mégis ki akarnának jutni, legyen rá elég hely és idő?

VEVŐ *(buzgón)* Nekem a halál szóról egy olyan vándor jut eszembe, aki mindig arra megy, amerről a hűvösebb levegő áramlik feléje. Sötét alakja eltűnik az erdő sűrűjében, végre sehol senki! Aztán puff, megint egy szoba, tele száz meg száz másik világutazóval – csak épp az utazási iroda közben csődbe ment. Az elcsigázott turista elindul hazafelé. Viszi a vonat, de most már ki se mer szállni belőle ott, ahol kellene. Kénytelen elmenni a többiekkel a végállomásig. Néhány útitársa hirtelen rácsimpaszkodik a csomagjára, mert vele együtt ők is szeretnének kijutni a kocsiból. Maguktól nem mernek. A mi vándorunk azonban attól tart, hogy el akarják lopni tőle a bőröndjét, és dühösen rugdosni kezd.

HENTES Itt megakasztom a példabeszédet, kicsi türelmet kérek. Most értesültem róla, hogy önök, kedves halottak, hasonló tapasztalatokat szereztek a saját utazási irodájukkal. Még jókor hajnalban enyészetnek indultak, azazhogy még korábban, amikor a nap még föl se kelt. Illetve még éjfél előtt. Köszönöm, rendező úr, hogy még idejében felhívta rá a gyűlememet.

Szóval az úgynevezett faluórség, vagyis ön, Herr Horvath, ön, Herr Horvath, ön, Herr Sarközi és ön, Herr Simon, kár, hogy egyikük sem tud ma ide feljönni hozzánk a színpadra, a faluórség elindult, hogy körülnézzon, mivel az utóbbi napokban, illetve hetekben önöket nyugtalanította már a sok arrafelől grasszáló idegen autó. De hogy megfelelő személyi védelemben részesüljenek, arra már nem tudtak megfelelő számú személyt mozgósítani, igaz, kedves halott urak? Sajnálom önöket, tényleg. Érték be ennyivel. Ugyanakkor persze nem magzatok önök, tisztelt halottak, hogy feltétel nélküli védelemre tarthatnának igényt. Kérem: most már értjük, mire gondoljunk a halál szó hallatán, de magát a halált még most sem értjük. Halál: ezt a szót hátulról kell becserkészni, hogy aztán egy ugrással ártalmatlanítsuk. Súlyos sérüléseknek azonban postai úton is kitehetik magukat bármikor, természetesen. Durr! Értsünk a szóból! Értsünk a viselkedésből!

Itt van például ön, kedves író. Nem értem, miért süvölti felém ön, a dupla szén-savtartalmú gleccserhasadék, hogy én vagyok a felelős azért, amit pedig én is csak hallomásból ismerek. Hogy mondja a költő? Ahhoz, hogy itt bárki ellen vádat emelhessenek becsületsértésért, először is az kéne, hogy elegendő becsület legyen ebben az országban! Amennyi becsületet én elvesztettem már, annyit nem is lehet kapni az üzletben! Az én becsületesem különben is a hűség. Hogy az öné milyen névre hallgat, nem érdekel. Semmi közöm hozzá. Én böcsülettel megdolgoztam a jó híremért. Tanfolyamra is jártam. Az én jó hírem ma már közszájon forog. Egész jól sikerült, nem? *(Felmutat egy saját kezűleg horgolt terítőt)* Tessék, hát persze, ahogy parancsolják, végtére is a kollektív felelősségviseles és az élvasalás századában élünk. Mi? Hogy az önök halála csak néhány hónapja esett? Az öné, Herr Sarközi? Meg az öné, Herr Simon? Meg az önöké, akiket, elnézést, mindig összekeverek, a két Herr Horvath? De azért ne kapjak már mindig körmöst, jó? Attól biztos nem fogok jobban emlékezni!

Egy másik nő kilép a sorból, és megcsípi a hentes ruhaujját

NŐ Csont héber, spermává örölve, futott végig a homokórán, mi úsztunk ott: mit is akartam mondani? Nyugodjanak meg, kedves halottak! Azt azért ne várják, hogy még most is. Meddig igénylik még a gondoskodásunkat? Egyszer legyen már vége, hát nem? Mondtam már: a halál esemény, nem cselekvés. És ne gondolják, hogy a mennyiség számít. Ilyen kis négyes, csoportos kipurcanás, mint az önöké. Hiszen már az egyéni halál előtt is értetlenül állunk.

Az önök halála, kedves elhunyt urak, egyelőre biztonságban van, mondhatni, burok óvja, akár a szemhéj redői a szemgolyót. Ugye, Herr Sarközi? Két Herr Horvath? Tessék? Herr Simon? Nincs ellenvetésük? Önök még be tudták csukni a szemüket vagy nem? Örüljenek, hogy nem roncsolódtak szét a felismerhetetlenségig, kedves áldozat urak! Hogy meg lehetett különböztetni önöket egymástól! Ez nagy szerencse. Volt itt nálunk néhány hölgy, akik nem olyan régen félig összeégve szökkentek ki az ablakon. Megfutamodtak valami elől, valaminek a lehetősége elől, amitől mi nem akartuk megfosztani őket. Mit mond? Mi baja a gyerekeknek? Ja, az a baj, hogy nincs meg a gyerek! Ráadásul nem is egy nincs meg, hanem kettő. És miért nincs meg? Mert ki tetszett dobni őket az ablakon! Vagy úgy! Ezt előbb is mondhatta volna, tényleg!

A német hősmondák értelme, hogy akkora becsvágyat ébresszenek, hogy mindenki többet akarjon kihozni magából a benne lévőnél. És ha nem talál belül semmit,

még egy incifinci kis Siegfried-monyókot sem, akkor persze elkezd mindenféle mást kidobálni. Ha már fingja sincs, mit dobhatna még ki, akkor kifingat másokat.

HENTES Négy ilyen szakadt csávóval, mint ti, még egy tisztességes tömegsírt se lehet összehozni. Az éjszaka csendes, a hallótávolság megnő. Egy fülsiketítő dörrenés. Legyen már egyszer vége. Kifelé! Vissza Indiába! Hová mennek? Azonnal vissza Indiába! *(Az ajtó felé mutat)*

Bejön egy teljesen körbehorgolt, egysoros görkorcsolyás, a felszerelése jellegzetes, de mindene horgolva van, még a hátizsákja is oda van horgolva hozzá, olyan, mint egy életre kelt modern szobor

MÁSİK VEVŐ Nekem semmiféle hiányérzetem nem lesz. Az Úr az én pásztorom. Természetesen nem ez az úr itt! *(A hentesre mutat)* Nem ő volt az, aki tegnap úgy megszorogtatott. Hanem az, ott, odaát! Igen, ő, látom, csak tegnap teljesen máshogy nézett ki. Mindegy. Az örökkévalóság szerencsére még visszafogja magát: irdatlan polipkarjaiban lassan, lebegve forog a körmőktől világító vércukorborsó. Itt nincs olyan tér, amit megvilágítana.

GÖRKORCSOLYÁS Ez már nekem is sokszor eszembe jutott! Akárhová megyek, sötét alakként lebeg a nyomomban valami puha és amorf hűvösség. Mintha állandóan alagútban haladnék. És amit magam mögött hagyok, az mindjárt ki is törlődik belőlem, mintha sose lett volna.

Vigasztaljanak meg, kedves halottak! Bizonyos értelemben én is állandóan elmegyek innen! Hasonló a halál: az ember megtanulja azonosítani magát valamivel, ami kívül van rajta. Egyszer legyen már vége!

KÉT FIATAL NŐI VEVŐ *(össze vannak horgolva, csilingelő hangon, rikoltva)* Gyorsan, kétségbeesések, ti fazekasok! Gyorsan ideadta az agyagot az óra, gyorsan megeredt a könny is – még egyszer körülvett minket a Ma, a kalászos kék peremével. Ó, ti velem együtt görbedő, egyenes szavaim. Hol.

HENTES *(előjön a pult mögül, és baltájával szétvágja a két összehorgolódott nőt. Közben elvágja az arcukat takaró hálót, de az arcukba is belevág, úgyhogy vérfolyások látszanak a horgolás alatt)* Ugyanitt részletekbe menően szabályozni kell, milyen helyzetben alkalmazható a kegyes halált előidéző beavatkozás. A belgyógyászati betegségben szenvedőre vagy a sebesültenre kínzó betegsége vagy sebesülése folytán biztos halál vár, méghozzá rövidesen, úgyhogy a betegsége következtében előre látható és az alkalmazásra kerülő szer által okozott halál közötti időkülönbség nem számottevő. Ez esetben az elhunyt életidejének érezhető csökkentéséről egyáltalán nem lehet beszélni, arra legfeljebb csak egy csökkent értelmű aggályoskodó képes. Mi itt pusztán csak megrövidítésről beszélünk. Egyszer, kedves elhalálozottak, legyen már vége! Tűz is szerepel a kínálatunkban. Önök ötféle égésgyorsító anyagból választhatnak!

HÁROM MÁSİK NŐI VEVŐ *(időközben egymáshoz varrta magát. Most kétségbeesetten dulakodva próbálnak megszabadulni egymástól. A következő szöveget lélegzetvétel nélkül, felváltva mondják)* Integetés a kórházba. – Graziak vagyunk, Sabine, Andrea és Ingrid, három jó barátnő. Negyedik barátnőnk jelenleg kórházban fekszik súlyos betegen. A barátnőnknek tévéje is van a kórteremben. Amikor a női lesiklóversenyt közvetítették Haus am Ennstalból, bekapcsolta a készüléket. Az egyik bevágásnál megjelent a képen a barátnőnk élettársa a kislányukkal. Észrevették, hogy a kamera rájuk irányul, tudták, hogy a beteg a kórházban nézi a közvetítést, ezért integettek. A barátnőnk annyira örült, hogy feltétlenül szeretett volna egy videofelvételt szerezni magának az adásról.

De sajnos egyikünk sem vette fel. Így aztán mi hárman levelet írtunk az Osztrák Televíziónak. Elmondtuk, mi a beteg kívánsága, és kértünk egy videokazettát a Haus am Ennstalban rendezett futamról. Engem, Sabinét behívott az ORF. Hannes Trnka, a sportrovat szerkesztője elmagyarázta nekem, hogy egy ilyen videokazetta általában 1500 schillingbe kerül, de mivel különleges esetről van szó, természetesen ingyen odaadják. Aztán lejátszottuk a felvételt. Rajta volt a közvetítés a január 8-i versenyekről. De az integetés 7-én volt! Még egy levél az ORF-nek, még egy telefonhívás Hannes Trnkától, és megérkezett a második kazetta, ugyanúgy ingyen és bérmentve. Beteg barátónk nagyon örült. A betegek nagyra értékelik az emberséget. De egyszer ennek is vége.

HENTES Engem nem tart itt semmi. Az éj, az életet élőké, a féktelen kérőké, a leleményes hazatérőké. Gyere, hengerítsük a sziklát a bevehetetlen sátor elé. Szuper! Három bomba, ugyanazzal a technikával. Szóval az egyik egy klagenfurti kétnyelvű iskola előtt, aztán az önöké, kedves elhunyt urak, aztán volt még egy másnap, amelyik annak a szemetesnek, a neve most nem jut eszembe, letépett egy darabkát a kezéből. *(Mutat valamit)* Nem próbálnák meg még egyszer? Hátha legközelebb lejön egészben! Amennyiben az urak, akik ezt csinálták, véletlenül itt vannak a teremben, akkor arra kérem őket, fáradjanak ide hozzánk a színpadra, és magyarázzák el itteni közönségünknek és a tévénézőknek, hogyan és miért állították elő ezeket a dobozkat, táblákat, gipszlapocskákat, továbbá a feliratokat és a távkapcsolót. Köszönöm, most már látom, miért. Kedves nézőink, ne lepjék el a képernyőjüket, és ne kezdjenek el mászkálni rajta, mint a legyek. Semmi értelme! A szóban forgó tárgy itt van a kezemben, már mutatom is a kamerának, hogy önök is jól lássák. Nyugodtan maradjanak ülve!

Egyes emberek valósággal önmaguk fölé nőnek. Bámulatos, hogy mire képesek. Akár nagy, akár kis dolgokban. Előfordult már, hogy valaki teljesen egyedül húzott ki egy kisgyereket egy traktor alól. Vagy hogy valaki pusztán a szag alapján azonosítani tudta a különböző színű ceruzákat. *(Fölakaszt a mennyezetre egy ficánkoló horgolt csomagot)* A kínok megszüntetése akár gyógyító beavatkozás is lehet! Az emberek megölése akár házilagosan is elvégezhető! Már bizonyosra vehető halál esetén a halálokok felcserélése nem emberölési cselekmény jogi értelemben, annyi történik mindössze, hogy az addig visszavonhatatlannak tekintett halálokot megváltoztatjuk. Ez esetben az emberölés gyógyító beavatkozásként szolgál. *(Botjával megüti a csomagot, az hirtelen megáll)* A beteg beleegyezése mint olyan általában föl sem merül, tekintve, hogy a gyógyító beavatkozás tárgya az esetek nem csekély részében éppen nincs tudatánál. *(Még egyszer megüti, dühösebben, a csomagból vér kezd folyni)* Személy szerint az a véleményem, hogy egyszer legyen vége már! Miért ne mindjárt most?

Taps a színpadon kívülről

Örüljenek, hogy már túl vannak rajta, kedves halott urak. Amúgy a szomszédban, a boltban, a vendéglőben, a fodrásznál szinte senki sem ejtett önökről egyetlen jó szót sem. Kicsit gondolkodnom kell, ki lenne az, akinek jobban örülnék. Azt hiszem, bárki másnak. Tényleg. Mondjuk, az nem kéne, hogy meg is haljon. Gyerekeknek például mindenképpen jobban örülnék. Őket nem is kéne feltétlenül megölni. Vagy haljanak meg inkább mégis? Önök mit gondolnak? Kérdezzék meg a híres rákbeteg kislányt, Olivíát! Igen, kérdezze csak meg, Margit asszony! Most, amikor megoperálták végre. Hogy mi mit szenvedtünk mind velük együtt! Még ma is rosszul vagyok tőle.

Egyrészt: a gyerekekről mindenki olyan szeretettel beszél, még az ölbeli magzatokról is. Valósággal felragyognak az arcok, ha ezekről a csöppségekről esik szó, ők senkit sem zavarnak, kivéve, amikor a ház előtt futballoznak, és közben olyan fülsiketítő hangon visítanak, hogy ripityára törnek az ablakok. Igen, ripityára, jóformán maguktól, föl se kell gyújtani előtte a házat.

NŐIVEVŐ (*mindenütt horgolt zsebeket varr magára*) Másfelől nem igaz, hogy a magzat és az idegen, amit önök képviselnek, tisztelt halott urak, egy és ugyanaz volna, csak azért, mert mindkettő keveset ért a szóból. Nálunk az idegen olyan ember, akit mesterségesen gyermekorban tartunk! Miért nem önök tisztelik meg egymást azzal, hogy odafigyelnek egymásra? Miért nem önök ügyelnek arra, hogy képességeiket kibontakoztassák? Itt ez az embrió: ki tudja, mi lesz belőle egyszer? Hagyjunk neki időt. A magzat még eszméltre ébredhet. Önök már nem, kedves halott urak. Végző soron jobb lett volna, ha önök nincsenek is. Akkor árnyékot sem vetettek volna ránk, ráadásul pont akkor, amikor mi éppen ki akartunk feküdni a napra. Az idegen eddig mindig félrehúzódott előlünk, jogos. Most meg odafekszik elénk az útra – tisztelt elhalálozottak, miért? Egy kettős VW Golf szeretne továbbhaladni, de alig fér el önöktől. És ha már így nekifeküdtek, mért nem a másik irányt lőtték be? Nem látták a táblát? Romák, vissza Indiába!

MÁSIKNŐIVEVŐ (*ugyanúgy, tessék szépen folyamatosan kézimunkázni, nem abbahagyni!*) Állandóan az az érzésem, hogy a halál egy darabon beékelődik a tudatunkba, de csak úgy, mint az asztal sarka, amibe folyton beleütközünk, mert nem tudjuk megszokni, hogy ott van, ugyanakkor arra, hogy mi is van azon az asztalon, nem vagyunk kíváncsiak. Sőt, látni sem akarjuk. Pedig hát hever ott egy s más. Így aztán a halál továbbra is elmozdíthatatlanul ott van a világon belül mint tárgy, mint a világban előforduló eset. És amíg vannak szakemberek, akik időt és fáradságot nem kímélve, akár házilagosan is elő tudják állítani, addig nem szükséges, hogy mi magunk serénykedjünk ilyesmiben. Ezt a mesterséget szerencsére nem fenyegeti kihalás. Akadnak még hozzáértő művelői. Itt hever valami. Másutt halmok. Hegyek. Borzasztó! Tényleg. De miért veszi annyira a szívére? Hát muszáj önnek mások szerencsétlenségébe belepusztulnia? Rajtuk ez már nem segít! Mielőtt ledöntené a lábáról bármiféle érzés, mielőtt maga alá gyűrné bármiféle hatalom (ne hagyja!), gondoljon arra ön – Akárki! (*Hangosan szólítja*) Akárki! Hogy akárki nem mehet el Salzburgba meghalni! (*Fuldoklik, kiköp valami horgolt dolgot, tüzetesen megnézi, megtapogatja, aztán hátrahajítja*) Idegenek, figyelem! Még ha éppen úton vannak, akkor is. A halál itt marad nekünk, miközben önök biztosan el fognak húzni innen. Erről gondoskodunk! Na, remélhetőleg legalább egy idegen hallgat most bennünket! Igen, hall minket. Nézzék, éppen képeslapot vesz magának, meg egy pólót. De egyszer ennek is legyen vége!

A bebábozódott nő a magára horgolt gúzzsal harcol. Az alábbi szöveget kérem először rendesen mondani, aztán, ahogy eddig is, ellenirányban

Amikor a szövetségi elnök úr hivatalos látogatáson Izraelben járt, azt tette, amit vártak tőle. Töredelmesen bocsánatot kért azért, hogy az osztrákok közreműködtek a hitleri rendszernek a zsidókkal szemben elkövetett rémtetteiben. Részben helyes volt, amit tett, részben nem. Helyes, hiszen Ausztriában legalább annyi náci volt, mint a birodalom anyaországi részében. Talán még több is. Annyiban nem volt helyes, amit a szövetségi elnök úr tett, amennyiben ő logikus módon a ma élő osztrákokat

képviseli, nekik azonban elsöprő többségükben már csak az életkoruknál fogva sem lehetett semmi közük Hitlerhez. Egyszer legyen már vége!

Az összkép eddigi egységes jellege kezd felbomlani, egyesek még egymáshoz horgolják magukat, mások egyre hevesebben próbálnak elszabadulni a szomszédjuktól

A NŐK EGYIKE Amit meg lehetne még próbálni, de úgyse fog sikerülni: feltenni, hogy a halál helye az élőben található, hátha ezzel a módszerrel megragadhatjuk azt a jelenséget, amikor már biztosak lehetünk a halálban, három kinarasznyival a talaj fölött: az összes homok halotti leplet, az összes „nem segít ez sem”-et, az összes pörgő nyelvű nevetőt – a maradék égen a tolongó csillagcsoport halálbüszkén veszi az akadályt. Felhők és ugatás! A tébolyon ülve a sűrűbe csörtet a farka! Na most aztán vissza hozzám hogyan találjak? Önmagamhoz vissza hogyan? Ha közben sorra betemetem az utat a többiekhez.

MÁSİK NŐ *(az előbbi nővel viaskodva)* Igen. Ilyen helyzetben csak egy kutya tudná megtalálni a másik emberhez vezető nyomot. Mivel éppen itt van velünk, Rex felügyelő úr, hadd kérdezzem meg: Melyik idő a valóságos? A történet vége nem folytatása a történet elejének. De ahhoz, hogy a mi számunkra a történet újrakezdődhessen, először végig kellett mennünk az elején. Sötét türelme a végnek? A vég, mármint azé a generációé, amelyiknek még csak azt sem engedték, hogy a földben rothadjon el, hanem egyszerűen eltűnt, közvetlen előzménye tehát az ígéretes kezdetnek, a mi akkor még meg sem fogant magzatainknak.

AZ ELŐBBI NŐ *(viaskodva)* Egyszer legyen már vége, tényleg. Tessék? Azt kiáltotta itt valaki, hogy gyilkosság? A hölgy ott az utolsó előtti sorban? Nem? Ön kifejezetten azt kiáltotta, hogy gyáva gyilkosság? Én viszont valami mást hallottam. Én iszonyatos gyilkosságot hallottam.

Itt elől pedig egy úr borzalmas gyilkosságot mondott. Általában azonban olyan kellemetes itt minálunk, hogy mi már fel sem akarunk támadni a halottainkból. Szinte csak tegnap volt, hogy láttuk az idő lényegét, a vállalandó tettekkel együtt, gyorsan ártalmatlanná is tettük, egyszer s mindenkorra. Persze ezzel dicső tetteink odavesztek mind egy szálig. Rex! Gyere csak ide! Kérsz egy szalámis zsömlét? *(Ujjaival csettint a hentesnek)*

A hentes csinál egy újabb szalámis zsömlét, behúzza egy kis horgolt zacskóba, és átnyújtja a nőnek

MÁSİK NŐ Rexica: a halál, akárcsak az idő, elzárkózott a gondolkodásunk elől. Keresd, Rexi! Keresd! Annyi eredményt azonban mégiscsak elértünk, hogy, mivel a halál nem létezik már (egészen egyszerűen azért, mert az esetek akkora sokaságában nem történt meg), nem létezik már az idő sem. De mivel akkor nem történt semmi, az az idő sem térhet vissza soha többé. Egyszer legyen már vége, nem? És ha mégis jön itt nekünk valaki, akkor: Rex, kapd el! Fogd meg! Jól van, Rex! Jó kutya!

Persze mielőtt a bankba indulnánk újabb hitelt felvenni, mint olyan osztrák nők és férfiak, akik még soha nem fizettek semmiért, simán elébe képzelhetjük magunkat az időnek, illetőleg elő is futárkodhatunk, az idő színpompás, szépséges előlobogóiként. Csak a salzburgi pályaudvaron százak és százak! Már csak az a kérdés, milyen ünnepi játékokat akarunk rendezni, ha egyáltalán. Ezután már nincs más dolgunk, mint kitartóan lengeni az igazság előtt, csattogva a feltámadó szélben. A körülmények

miatt az, aminek előidézői, akarom mondani, előzői volnánk, sajnos nem térhet vissza többé, de ne féljünk, az igazság meg fog állni végül. El fogjuk tudni csípni. Rex, ül a kutya!

MÁSIK VEVŐ (*horgolt gubójában a kötött társait cibálja, el van szánva rá, hogy elszakad tőlük, ezek pedig apránként bekapcsolódnak a litániájába. Eleinte rendszeren mondják, aztán ellenirányban, de ezúttal csoportok, nem egyes egyének beszélnek egymás ellen*) A kollektív felelősségre vonás századában élünk, cuncimókus. A hitleráj legalább beérte annyival, hogy csak az ugyanahhoz a generációhoz de genere de facto nem tartozókat torolgatta és törölgette kollektíve. Ezzel szemben ma, tervezett és szervezett hajsza égisze alatt, a kollektív bűnösség már a mi kicsi fiainkra és az icipici unokáinkra áramol és háramol, mi több, sőt: ötöd- meg hetedéziglen tovább. Mit akarnak a számon kérődzők, ütyü- pütyü? Hogy mi most már örökké büntibe' legyünk, amíg csak itt éldegélünk és halogatunk ebben az országban. Nem csak unokáink szórhatnak a buksijukra hamut és mamut és császármorzsit, hanem az utolsó kisosztrákiig bezárólag az egész nációjó, és ahányszor nem meakulpizunk, annyiszor állhatunk megint a vádlottak padjára banalizálásér, lópikuláér. Ezt kibírni, putyukám, képtelenség. Nézzünk körül: ki helyettesíthetne minket a pellengéren? A kutyafejű hunok esetleg? De hol van már az a népvándorlás, tyütyi, amikor ők dúltak-fúltak szép Európánkban? Azok az eb-adta huncsik! Nem lesz könnyű dolga az ügyésznek, mer' élő hunt lámpással se találni ma már. Akkor nyomozza ki a todomány: hová tűntek azok a huncut hunok! Há nem? Hunokáik se maradtak? Mind elhuntak? Tényleg, hol vannak? Hun?

EGY MÁSIK (*szintén cibálni-tépdetni kezdi a kötelekeit, a hirtelen beálló csöndben teljesen egyedül*) Ha ennyire kívánjuk a dolgot, ne komplikáljuk! Aki kivetkezik, az következik. De azért ne gyűjtsuk fel mindjárt a házat. Mindig nagy lángon égni! Kell egy kis pihenés néha. Vegyük lejjebb a lázat.

EGY NŐ (*gondosan magára próbálva a horgolást, nyugodtan*) Ez az. Más helyeken még el akarnak égetni pár embert, de közben a metanolt, amivel leöntik a házat, azt is meg akarják inni, lehetőleg még előtte. Ne bánja sose, akiben szeretet van, ha nevetéssé tette magát. Meztelen lábak bukkannak elő. Nők és gyerekek ugranak ki egy házból, de úgy, mintha a karosszék hirtelen elszállt volna alóluk. (*Valami horgolást gyömöszöl a horgolt zsebébe*) Felhők és ugatás. Kősisak-idő. A fájdalom fürtjei dúsabban omlanak földünk arca köré. Nem számít. Ha nem tudnánk – nem is látnánk!

EGY FÉRFI (*egy horgolt csomagot a szájába gyömöszölve, két falat között, levegőért kapkodva, nyeldekelve, a szavakat elfulladó hangon kipréselve, közben egy horgolt hálós üvegből pár kortyot hörpintve*) Még ellenzőt is kéne rendelnem magamnak, így olyan csupasz a látvány. El vagyok vakulva, mit csináljak! Meg egy spoilert is fölszerelhetnék. Biztos jól mutat. Aztán bevonom fóliával, és kiteszem a szobám falára, mint egy trófeát. Azért remélem, fogok tudni vezetni még! Elég nehéz a holmi, nekem is, meg a járgány se lesz könnyebb tőle. Régebben voltak napok, amikor majdnem kétszázszal mentem. Aztán volt olyan, hogy egy nap alatt közel tizennyolcezret kellett lezavarnom!

EGY MÁSIK NŐ (*a sorból, rögtön visszavarrja a férfit ott, ahol az eloldozta magát*) Még egyre emlékszem: nézzék ott azt a dombot! Emberek csoportja bontakozik ki a hajnali szürkületből, kutyák hajtják őket. Csupa nő, fiatal, gyerek. Úgy látszik, még nem fogták fel, hogy halottak, ezért kiszálltak a sírból, és most a földet csipkedik le a szemfedőjükről hanyagul. Egyesek szerint már az is büntetendő, ha valaki többet tud a többieknél. Na de már itt is vannak az elhuntak az őket ugató kutyákkal együtt! Tényleg, hol vannak? Hun?

EGY FÉRFI (*horgolt stájer viseletben, kezében hosszú pásztorbot vagy vadászpuska*) Van itt valaki, aki nálam rendelte meg tettének okát? Mára sajnos kifogytunk az okokból. Ezt a menüpontot akkor most törölöm is az étlapról.

EGY MÁSIK VEVŐ Na, most végre vége a sok gonosz híresztelésnek is! Én úgyszólván todományos meggyőződéseimnek adok hangot, amikor gúnyosan azt mondom, tessék büntetni azt is, aki a német juhászt szereti, vagy odavan a tojásos nokedliért – állítólag ez volt H. kedvenc étele. Szóval ezek a fess szőke német juhászok most mind ide jönnek hozzánk. Akkor hát nézzék őket! Ne fordítsák el a tekintetüket! A lámpák fénye vakító, még a viharban is rémít. Egyéni halál esetében az elhunyt általában a helyén, a halála pedig ránk marad. De ebben a tömegben, ebben az irdatlan tömegben egyetlen egyén halála, egyetlenegy sem marad meg. Rex! Hol vagy? Rex! Ajaj, most neki van szüksége ránk! Már megint szüksége van ránk! Siessünk! (*Keletlenül, hanyagul darálva*) Most miért tűnt el a Rex? Egyszer már láttam ezt a filmet, és tudom, hogy a Rex felismert valakit, aki plüssállatokba szerelt be bombát. És tök egyedül hatástalanította, és amikor oda akar menni a táljához, akkor csekkolja a Rex, hogy ez nem az ő tálja. Na és akkor a házat hátára kapja egy hullám, és ez a szökőár nem más, mint a mi mindent elsöprő Rex-imádatunk.

EGY NŐ (*plüssállatot vesz elő, körbehorgolja, egy másik nőhöz nevetgélve, bizalmasan*) Az előbb itt volt egy férfi, az apja csontvázát kereste! Na, most aztán utazhat szépen Grazba! De a graziaknak még kell a csontváz tanulmányozás céljára.

Mindketten a hasukat fogják a nevetéstől, a mondat szájról szájra jár a sorban, félig suttogva adják tovább a horgolókat, egyre nagyobb derűtség közepette.

Az összehorgolt sor kezd felbomlani, a horgolás alatt az emberek meztelenek, rózsaszín a rózsaszínen, de leselkedésre ne ingereljen! A tévéképernyőn vagy a vetítővászonon egy német juhász feje jelenik meg dicsfényel övezve, és ott is marad végig – ez az egyetlen tárgy, ami nincs bevonva horgolással!

HENTES (*előjön a pultja mögül, és egy rúd behorgolt szalámival ráhúz a behorgolt sorra*) Önök megfosztották a halált az élőkre vonatkozó érvényességétől. Önök ugyanis magával a halállal bántak el, a halált változtatták érzéketlen semmiséggé. És azzal, hogy ennyi mindenkit megöltek, semmivé fokozva le a halált, az élők meghatározása is lehetlenné vált. Hiszen halál nélkül hogyan definiálható az élő? És ha a halál ki van iktatva belőle, ugyan mi értelme lehet még az életünknek? Ezzel az erővel akár a fogantatásunk is elmaradhatott volna! Jönnék! Jönnék a halomsírból a kutyafejűek! Jön Rex! Gyere! Bravó! (*Minden érdeklődés nélkül, darálva, egész szótagokat elnyelve, mintha újságból olvasna fel*) A felejtés háza penészzöld. Süvítő kapui előtt negyedekben kéklik a te lefejezett hegedősöd. Rex, gyere ide! Jó kutya!

A kígyózó sorban álló összehorgoltak egyre hevesebben dulakodnak egymással. Egyesek az előbbi nőhöz hasonlóan plüssállatokat vesznek elő, felhúzzák őket, horgolt hálót húznak rájuk, az állatok zümmögve mozgatják a lábaikat

EGY VEVŐ (*bemegy a pult mögé, hogy egy májkrémes zsömlét kenjen magának, aztán behúzza a zsömlét egy horgolt zacskóba*) Megölni őket könnyű volt, nagyobb nehézséget jelentett az égetés. Eleinte kifejezetten lassan ment. Az épület túloldalán rakott hatalmas máglyák akkora bűzt árasztottak, hogy a környéken négy kilométeres körzetben

mindenütt érezni lehetett a dögletes szagot. Éjszaka kilométerekről látszott, ahogy a máglyák vörösre festik az eget. Mindennek ellenére a kemencékben, az összesen 46 égetőben 24 óra alatt több mint 4700 holttestet sikerült elégetni. Kérdésünk: hol gyártották ezeket a kemencéket? Tisztelt hölgyek és urak, aki önök közül tudja a választ, kérem, hívjon minket!

EGY FÉRFI A KÖZÖNSÉG SORAIBÓL (*hasát fogja a nevetéstől*) Hát sehol egy nyárfa, sehol egy fűz, mely vigaszt hoz neked, és bánatot űz? Nem jár fönn a dombon s a völgyben alul a bimbózó vesszővel maga az Úr? S eltűröd, anya, hogy mint rég, honi tájjon, a versben a rím ma is németül fájjon?

HENTES (*a férfihoz, aki a közönség soraiból szólt, megint nyugodtan*) A végsőhöz nem juthatunk el, de elérésére azért törekedhetünk. És mi a legvégső? A halál, az abszolút rejtőzködés. Higgyenek nekem, én ebben eléggé otthonosan mozgok! Emberek tördelik a kezüket, nyújtogatják a magasba, késő bánat, ez a vonat elment, ezeket a lépcsőket sok millió láb taposta már, plusz, pillanat, utána kell még számolnom, igen, még nyolc, kvázi ráadásnak. Megy ez, mint a karikacsapás. Tudják, ha én felvágok egy turistaszalámit, és megmarad a csücske, azt odaadom ingyen is a Rexnek. Tessék kicsit összebb menni! Kábé akkorára, mint egy német juhász. Akkor talán önök is bekerülnek a tévébe.

Szóval, ha arra vágnak, hogy a képernyőn az önök kedves arcát csodáljuk, akkor ne legyenek ilyen nagyok. Amiatt pedig ne aggódjanak, hogy ma még egész nagyok tűnnek a saját szemükben.

Azon sem érdemes dühbe gurulniuk, hogy nem támadhatják meg mai sztárvendégünket ott az üveg mögött. Támadjanak meg valaki más! Vagy próbáljanak személyesen jelen lenni minden egyes háztartásban! Jelentkezhetnek önként, megvan hozzá a jogosultságuk. Utóvégre a képük már önöket megelőzően itt volt, csak akkor persze valaki másé volt: egy nemzetközi hírességé. Vagy az is lehet, hogy az a hülye kép most már soha többé nem bír megnyugodni, mert valaki odébb fordította az antennánkat. Kérem, álljanak föl azért, hogy meglegyen a saját képük! Vannak olyan ostobák, hogy ezt meg is teszik!

Igen, önök! Ki más? Már amennyiben szeretnének még beférni ebbe a képbe: ne ugráljanak fel rá, a készülék ajtajai maguktól záródnak. Kérjük, lépjenek hátrább! A szerelvény azonnal indul.

NŐIVEVŐ Vagy távol marad valamí, vagy megérkezik. Mi csak várunk és virrasztunk, ezt rajtunk kívül egyébként senki sem csinálja. Kezek és lábak lógtak ki a sírból, olyan rosszul lettek betakarva, és azt a vékony földréteget is átáztatta a vér. Létünk egyedülálló és elképzelhetetlen, de semmi esetre sem magától értetődő. Nem értem hát, miért igyekszik ennyi ember ilyen görcsösen máshol lenni, ahelyett, hogy örvendenének, hogy itt lehetnek minálunk. Az idén is, sokkal kevesebben jöttek. És most megint elment négy darab személy, hurrá!, és a végén persze nekünk kell állnunk a cechet! De hársfalombok zsongják, mi most se veszthetünk, hipp-hopp, mindenkit újra és mindent megnyerünk!

HENTES Margit asszony! Magáról majdnem elfeledkeztem. Kaparjon, és nyerjen! A szerelvény bal felén a sorsjegy nevét látja, a jobb felén van a kaparós felület. Na, kapiskálja már? Őszintén remélem. Játékunk nem csak szórakozást, hanem extra izgalmat is kínál. Erről a négy darabról sajna le kell mondania, az összes többi azonban a rendelkezésére fog állni a nagy zárósorsoláson. Szóval: összmennyiség mínusz négy. Ezek az emberek mind ott várokoznak az állomáson, jön is a vonat, de valahogy

mindig tele van. A játékhoz egy nyolc méter széles, harminc méter hosszú és belülről teljesen üres remíz is tartozik. Abba kell bemenniük, de onnan már nem jön ki senki. Nem akarja ezekkel az emberekkel, mondjuk, a szobáját fűteni?

Szóval oda kell bemenniük, de onnan már nem jönnek ki. Úristen, hát nem be-dobott valaki valamit odafentről? Disznóság! A játékmezőmben már a harmadik százezres összeg is majdnem láthatóvá vált, vagyis százezer schillinget nyertem volna! Erre önök behajítanak nekem valamit! Egy pénzérmével kapartam, az a legjobb, és már éppen meg is láttam volna a számot, amikor önök ezt a disznóságot csinálták, és most nem látok az égadta világon semmit! Mitől olyan ködös a levegő? De nem ez a mérég, hanem hogy nem tudom elolvasni ezt a számot. Egyáltalán miért járnak még ezek a vonatok? Hiszen már le van aratva az emberiség. Egyáltalán mi a csodának indulnak még el? Már nem sok minden maradt, de nemrégiben leemeltünk négy darab személyt a saját személyi számlánkról. Most várjuk a szervek ajándékát, mert megint sikerült beszerveznünk valakit. Szeretném itt, ezen a helyen arra biztatni önöket, tisztelt halottak, hogy további felhasználásra engedjék át nekünk a szerveiket, valaki talán örülni fog még nekik. Kezdeményeztem továbbá, hogy elhalálozásuk után elsőként az önök otthonában tartsunk házkutatást, talán önök is örülnek ennek az apró figyelmességnek! Igen, így lesznek az utolsókban első. Kérem, nincs mit!

NŐIVEVŐ Most miért sírnak így a hozzátartozók? Tessenek csak nyugodtan körülnézni, ha azt hiszik, hogy erre okuk van! Megszoktuk már. Mióta itt lakunk, ez megy mindig. Minek még kérdezni is?

FÉRFI VEVŐ (*horgolva, okosan*) Összeolvasni se mindig szerencsés a számokat, de egymás fejére olvasni őket még kevésbé. Javaslom, hogy történelmi hasonlítás, számháború helyett mi csak számolgassunk szépen tovább egészen addig, amíg végül besöpörhetjük a bónuszt is, anélkül, hogy egyszer csak odaállna elénk valaki fenyegetően, valaminek a képviselőjében. Lehet, hogy már eddig is a mi képviselőtünkben járt el, nyílt lánggal, harminckét liter sörrel és egy égésgyorsítóval a kezében, csak mi nem vettük észre?

A hagyományörzés egyben felejtés is. Most végre valaki helyesen méri fel egykori nagyságunkat, és kissé megkésve bár, de véghez visz bennünket.

A következőkben a hentes fehér csontokat és koponyákat vesz elő, és betömökdi őket a szőnyeg alá. Az egyik vevő próbálja feltartóztatni, kis csetepaté támad

AZ EGYIK VEVŐ Szeretném megemlíteni, kedves halott urak, hogy a mi szemünkben minden egyes ember egyedülálló és senkivel fel nem cserélhető. Miért? Mert őbenne közelít hozzánk a másfajta, a jövőbeni, bármiféle is. Elméletileg a következő vonat kellene érkeznie, de ha valamiért mégse jönne meg, akkor az utána következővel. Mindegy. A járatok egymást érik. Az osztrák vasút attért az ütemes menetrendre. Természetesen a megfelelő ütemérzők is szerepel kínálatunkban, önök sokféle színből, ízlésirányból választhatnak. Utasbarát menetrend! Robogjon velünk egy ütemre!

A kutyapásztor megint előhossa a botját, és laza ütésekkkel csaphodja a sor végét, közben a csomagolt szalámis szendvicset eszi

HENTES Teljesen téves azonban az a feltételezés, miszerint Ausztria anyánk nem tett semmit azokért a fiaikért és lányaiért, akiket az Anschluss után űztek el innen. Ezzel kapcsolatban tájékoztatásul néhány idézet egy eddig még közzé nem tett, eléggé szá-

raz hivatali németiséggel megírt, ám példás szorgalommal összeállított, majd felaprított jelentésből. *(Botjával a táblára mutat. – A juhászskutya képén világító írással az alábbi számok jelennek meg a táblán, de ezeket hangosan fel is olvassa)* Figyelem, minden igaz! 5004 külföldön élő osztrák kap nyugdíjat! 1993-ban nyugdíj és a háború áldozatait megillető járadék címén 1,6 milliárd schillinget utaltak át Ausztriából külföldre. Figyelem, minden igaz! Világszerte kb. 8 milliárd schillinget utaltak át kb. 30 000, származása miatt üldözött osztrák honfi és honleány, illetve házastársuk részére. Figyelem, minden igaz! Legyen már egyszer vége! Ausztria évtizedek óta fizeti a nyugdíjat a származásuk miatt üldözötteknek, az eddigi teljes összeg 200-300 milliárd schilling között mozog, de a kifizetések folytatódnak, és évről évre milliárdos nagyságrendet érnek el. Dr. Herbert Kroll, 1994. augusztus 10. Aktaszám: 96-Res/94.

Figyelem, minden igaz! Elnézést, még egy kérdés: Ki ez a dr. Kroll? Még soha nem hallottunk róla. Ha véletlenül nézi a műsort, kérjük, hívjon fel minket a stúdióban! És ha valaki netán ismerné dr. Krollt, kérjük, mondja meg neki, hogy hívjon fel minket még az adás ideje alatt. Köszönjük.

NŐI VEVŐ *(horgolás közben)* Én tulajdonképpen attól tartok, hogy a gondolkodásom integritása sérülne, ha megpróbálnék valami olyasmivel előállni, ami egyébként többé-kevésbé passzentes erkölcsi győzelmet jelentene a halál fölött – bár attól még mértéket nyugodtan vehetek róla. *(Egy plüssállatra rápróbál egy kis horgolt terítőt)* Így legalább egyszer az életben a racionalitás fog győzni. Szóval tudják, mit? Tiltsuk be egyszerűen a halált, és akkor nem fog többé fenyegetni minket! Tessék? Nem lehet? Ó, jaj! Nagy kár! Akkor viszont tiltsuk be a gondolkodást! Aztán tiltsuk be a kérdezést! Aztán tiltsuk be az autókat! Aztán a közlekedési lámpákat! Aztán tiltsuk meg, hogy a kutyák odakakáljanak az utcán, ahová csak akarnak. Csak az enyémmek legyen szabad, senki másénak! És akkor már, tudják, mit, önöket is betiltom! Egy fél kiló darált húst kérek szépen, és én ezt egyáltalán nem akartam! Én? Nem. Dehogy! Ha én ezt előre tudom, akkor, higgyék el, biztos nem akartam volna! Ha pedig mégis, akkor: bocsi, ki emlékszik erre ma már?! Most is megyek kivizsgálásra, kell az előgondozáshoz, aztán mehetek megint, jön az utógondozás. Mindig csak a gond.

MÁSÍK VEVŐ Micsoda eredeti ötlet! Betiltaná az igazságot, hogy ezen keresztül vezessen el hozzá. Figyeljék meg: a mi időnk egészen új, vagy olyan, mintha az lenne. Már szinte teljesen benőtt minket. Hogy manapság megint mi baja a gondolkodásnak? Állandóan meg van sértve. Egy biztos, senkit nem fog megfertőzni. Pillanat, most még gyorsan rögzítem ezt az igazságot.

Ketten együtt felpróbálják a kutyára a takarót

HENTES *(érdeklődve előrébb jön)* Teljesen igaz van. Legjobb, ha az ember fog egy jó éles kést, kiszedi szépen az igazságot a csontok közül, aztán meghinti sóval-borssal – mehet a serpenyőbe. *(A hentes, aki halálfejes zacskóba van csomagolva, ezután közszemlére tesz egy horgolt hálóval behúzott koponyát: „lehet egy kicsivel több?”)*

A női vevő bólint, és beleteszi a koponyát a horgolt szatyrába

NŐI VEVŐ *(hanyagul odavetve, közben félig-meddig hangtalanul a foga közt dünnögve, látszólag türelmetlenül)* Korunk a végső, a vaskorhoz ért el. Te vagy, aki az ezüstbe kapaszkodsz. A bíborlepkét siratod el éjjel. S a felhőért az állattal viaskodsz.

A hentes hirtelen ráhúz a plüssállatra, a női vevő a könyökével és a táskájával próbálja háritani az ütleget, ugyanakkor lázasan horgolja azt a kis terítőt. A hentes végül az ő fejére is ráhúz, és a nő elesik. A többiek továbbra is úgy állnak ott, mintha mi sem történt volna

(*A földön folytatja*) Ön azt hiszi, hogy ami egyszer már megszerveződött ezen a módon, az most néhány újabb nyisszantással vissza is nyeshető, egészen odáig, ahonnan valamikor kinőtt? Hogy ez a roppant tömeg nem egyszerűen lefaragható, hanem át is változtatható valami mássá? Valamiféle „mozgássá” például? Mozgássá?! Hogyhogy? Nem látom, hogy itt még bármi is mozogna. Á, akkor tehát az a mozgólás korábban lehetett, és én megint lekéstem róla. Itt nincs semmi mozgás, mocorgás. Nincs semmiféle mozgalom. Vagy mégis? (*Megvizsgálja a földön hempergő, rúgkapáló kutyát*) Ez volna a mozgalom? Kacag a vakbelem! Erre várok már ötven éve, és akkor ezzel tetszik jönni nekem? Állj! Elnézést, igaza van. Igen, most már látom, hogy a mozgalom éppen most kezd mozgásba lendülni. Nézzenek már ide, ilyen még nem láttak! Én e pillanatban egy mozgalom első farkcsapásainak közvetlen tanúja lehetek. Ez fantasztikus!

Például jól látom, hogy ahová a fark odacsapott, ott négy férfi fekszik a földön. Csillag alakban terültek el egy oszlop körül, olyanok, mintha aludnának. Kérem, engem ez nem zavar, de remélhetőleg a mozgalmat sem akadályozza. Mert az még nem szilárdult meg.

Először én is úgy teszek tehát, mintha aludnék. Sőt, még jobban is látok így, csukott szemmel. Ébren vagyok vagy álmodom? Vettem magamnak egy új tévét meg egy új cédejátszót, de enni is kell az embernek végső soron. Vajon megvan-e a lehetőség-feltétele annak, hogy más emberekké váljunk, most, amikor jóformán mindannyian a mesterséges valóságban élünk, ahol mindenki csak azt érzékeli, hogy a másik egyre arcátlanabban tolakszik előre, másfelől egyre könnyebb lesz hozzáférni bárkihez és nyakon csípni, főleg, ha ehhez a szervezeti háttér is biztosított, mondjuk, egy ilyen szemet gyönyörködtető mozgalom képében, amelyet úgyszólván ajándékba kaptunk ma itt, mindenfajta erőfeszítés nélkül?

TÖBB NŐI VEVŐ (*egymást összevissza horgolva, buzgón bólogatva*) Egy másodperc, valaki épp most nyújt ide nekem egy cetlit, s e pillanatban látom: éppen most ragadtak nyakon engem is! Juj! Amikor alszom, mindig van egy nagyon határozott érzésem, csak nem tudom, mi. Mintha valaki utánam nyúlna, határozottan ezt érzem. Jujj! Most valaki, azt hiszem, tényleg a markába ragadott! Ki lehet ez a ködös alak? A mozgalom? Nem is tudom, csak sejtem. (*Elesik*)

A hentes szemléltomást élvezi, amit csinál, és a botjával a többi vevőre is rácsap. Sorban zuhannak a földre, de nem drámaian, inkább játékosan

HENTES Na most akkor kipróbálhatják a szerencséjüket, ha merik. A nyereménykeretből ennyi meg ennyi még a rendelkezésükre áll. Csak éppen először le kell kaparniuk magukról engem.

De hát akárhol kezdenek el kaparni, mindenütt én bukkanok elő. Minőségi szakmunka. Tömeghús. Ugye, nem is kell nagyon kaparni, máris előbújok! Ha a pontos számra és a nyeremény nagyságára kíváncsiak, azt a hátoldalukon találják. Most ne forgolódjanak, jó? Inkább figyeljenek rám. Már úgy tartom magamat, hogy ha elő-

vesznek egy zsebtükröt, és belenéznek, pontosan a hátoldalukat fogják látni bennem. Akkor megtudják, mi az ábra, és azt is, hogy mennyit nyertek!

Ha még ezek után se hagyják abba a kapirgálást, akkor majd eljutnak oda, ahol ezek el vannak temetve mind. Én vagyok a Kincses Sziget! Nyerjenek még ma! Kaparjanak, ahogy bírnak! Talán egyszer le tudnak dörzsölni magukról!

Már előre látom: sokan gyengeségnek könyvelnék el, ha önök lemondának a nyereményükről. Hogy mi történne, ha mégis így tennének? Egy fokkal előrébb lennének. Nem mindegy persze, hogy az igazságnál megállnak-e majd, és ennyivel is beérik, vagy a felháborodás is beérik, és eljutnak a nyílt szembeszegülésig, illetve hogy amikor már teljesen lekaparva szelvényükről a nyeremény, látni fognak-e még bármit a hiányok felszínén. Ezen a síkon itt, vagy egy másikon. Tessék? Hogy a csillagokban meg van írva? Jó, de azért nem árt, ha az ablak is nyitva. És ha a szabadság keresésére adnák a fejüket, tegyék járhatóvá az utat, amely hozzá vezet. De nem ám úgy, hogy az összes akadályt kidobálom! Tessék megőrizni mindet! Részt vehet még a nagy zárósorsoláson! Nyugi, nyugi, a malom őröl. Mindjárt kezdhettek újra előlről: a sírás-rívást, a fogcsikorgatást, a vakreményt és a megátalkodást. Amit keresnek, úgysem lesz meg. Ezután is az szerepel csak az étlapon, amit már eddig is kínált ez a rejtelmes vadon. *(Mindent összesöpör. Színészeket, kézimunkát, plüssállatokat, horgolófonalat)*

Szerző ezúttal is idézetekkel élt (vissza). De nem árulja el, melyek ezek. Fejtsék meg önök! Nyereményre ne számítsanak!